

Vakıflar Dergisi

Yıl: Haziran 2020 • Sayı: 53

VAKIFLAR DERGİSİ

Yıl: Haziran 2020 - Sayı:53 - Hakemli Dergidir. Haziran ve Aralık olmak üzere yılda iki kez yayınlanır.

TÜBİTAK ULAKBİM
Sosyal Bilimler Veri Tabanı (SBVT) tarafından taranmaktadır.

Sertifika No: 16651

ISSN: 1011-7474

e-ISSN: 2564-6796

Sahibi

Vakıflar Genel Müdürlüğü Adına
Burhan ERSOY

Yayın Koordinatörü

Rifat TÜRKER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Mevlüt ÇAM

Yayın Yönetmeni

Mehmet KURTOĞLU

Editörler

Hüseyin ÇINAR, Fatih MÜDERRİSOĞLU

İngilizce Editörü

Miyase KOYUNCU KAYA

Tashih

Hasan DEMİRTAŞ

Dergi Sekreteryası

Hasan DEMİRTAŞ

Yayın Kurulu

Prof.Dr. Mehmet BULUT İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ÇINAR Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof.Dr. Yılmaz KURT Ankara Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Mehmet ÖZ Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Ali YILMAZ Uşak Üniversitesi
Doç.Dr. Miyase KOYUNCU KAYA Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih MÜDERRİSOĞLU Hacettepe Üniversitesi
Dr. Murat YILMAZ Ahmet Yesevi Üniversitesi

Yayın Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mahmut AK İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Enver ÇAKAR Fırat Üniversitesi
Prof.Dr. Abide DOĞAN Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Géza DAVID Macar Bilimler Akademisi
Prof. Dr. Abdullah EKİNCİ Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Özer ERGENÇ Bilkent Üniversitesi
Prof.Dr. Suraiya FAROQHI İbn Haldun Üniversitesi
Prof.Dr. Zekeriya KURŞUN Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut KAYA İstanbul Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Yunus KOÇ Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. İlber ORTAYLI MEF Üniversitesi
Prof. Dr. Hüsrev SUBAŞI Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof.Dr. Eugenia KERMELİ ÜNAL Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Aysel TÜKEL YAVUZ Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Bahaeddin YEDİYILDIZ Hacettepe Üniversitesi (Emekli)
Prof. Dr. Musa YILDIZ Ahmet Yesevi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Vefa ÇOBANOĞLU İstanbul Üniversitesi
Dr. Rhoads MURPHEY Birmingham Üniversitesi (Emekli)
Evanjeila BALTA Ulusal Yunan Araştırma Vakfı / Yunanistan
Mehmet Çetin Araştırmacı

Yayın ve Danışma Kurullarındaki isimler unvan ve soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Dergimize gönderilen yazılar, önce yayın kurulunca incelenir ve uygun bulunanlar, değerlendirilmek üzere alanında çalışması ile tanınmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan yazı, belge ve fotoğrafların her türlü hukuki sorumluluğu yazarına aittir.

Yazışma Adresi:

T.C.
Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı
Vakıflar Dergisi Atatürk Bulvarı. No: 10 06050 Ulus / ANKARA / TÜRKİYE
Tel: (0312) 5096000 - Faks: (0312) 324 47 22
e-posta: vakiflardergisi@vgm.gov.tr - web: www.vgm.gov.tr

İÇİNDEKİLER / CONTENT

Yahya Paşa'nın Üsküp'teki Vakıfları 9 Waqfs of Yahya Pasha in Skopje Mehmet İnbası	9
Mülkiyet Bakımından Silistre Sancağı'nda Değirmenler (XVI. ve XVII. Yüzyıllar)29 The Mills in Silistre Sanjak in terms of Ownership (XVI. and XVII. Centuries) Ahmet Köç	29
1576 Numaralı Defter Örneğinde Ruûs Defterlerinin Vakıf Atamaları Açısından Önemi47 The Importance of Ruûs Books for Waqf Assignment; The Case of Book Number 1576 Ülkü Yancı	47
1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları67 Istanbul Waqf Hammams According to a Hammam Survey Dated 1766 Ahmet Yaşar	67
Hurufat Defterlerine Göre Vakıf Kurumlarında Yaşanan Sıkıntılar: Adıyaman Vakıfları Örneği101 Troubles in Waqf Institutions According to the Hurufat Registers: The Case of Adıyaman Wagfs Muhammet Nuri Tunç	101
Hurufat Defterlerine Göre 17. ve 18. Yüzyıllarda Gercanis'de (Refahiye) Bulunan Vakıf Eserler115 The Waqf Monuments in Gercanis (Refahiye) in the 17th and 18th Centuries According to the Hurufat Registers Funda Naldan	115
Tanzimat Sonrasında Siverek'teki Vakıflar Ve Mahkemelere Yansıyan Problemleri133 Waqfs in Siverek After The Tanzimat and Their Problems Reflected in The Courts Ekrem Akman	133
19. Yüzyılda Karamanoğlu Mehmet Bey Camii ve Vakfı147 The Karamanoğlu Mehmet Bey Mosque and Waqf in 19th Century Sefa Alp - Selahattin Satılmış	147
Amasya Bayezit İl Halk Kütüphanesi'ndeki Mecmû'a-i Ed'îye Ve Tasvirleri163 Majmu'a Al-Ad'îya and Its Illustrations in Amasya Bayezit Province Public Library Hayrunnisa Turan - Zeynep Er	163
Gaziantep Geleneksel Hamamlarının Belgelenmesi Ve Koruma Önerileri181 Documentation of Gaziantep Traditional Baths and Protection Recommendations Emine Ekinci Dağtekin	181
İstanbul'da Kentsel Hafızanın Devamlılığı: Pantokrator Manastırı İle Süleymaniye Külliyesi'nin Karşılaştırılması ..199 Continuity of Urban Memory in Istanbul: Comparison of Pantocrator Monastery and Suleymaniye Complex İlknur Türkoğlu	199
Hak Temelli Yaklaşım Bağlamında Vakıfların Sosyal Yardımları: Ankara ve İstanbul Örnekleri221 Social Assistances of Wagfs in the Context of Right-Based Approach: The Cases of Ankara and İstanbul Hicran Atatanır	221
Tarihçe-i Ayasofya247 History of the Hagia Sophia Mevlüt Çam - Beyhan Hacıömeroğlu	247
Kitabiyât265 Book Review	265
Hasan Demirtaş, Hacı Bektaş Velî Dergâhı Ziyaretçi Defteri (1921- 1925)266 Yılmaz Kurt	266

1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları *

Ahmet Yaşar**

Öz

Bu makale, Osmanlı İstanbulu'nda 1180/1766 tarihinde mevcut vakıf hamamlarına ilişkin oluşturulmuş bir hamam yoklama defterini incelemektedir. Bu defter İstanbul'da mevcut 195 hamamı, yerleri, bağlı buldukları vakıfları, kira gelirleri, gedik sahipleri ve kiracıları ile kayıt altına almaktadır. Defterde yer alan sayısal ve mekânsal veriler ışığında, bu çalışma 18. yüzyıl ortalarında Osmanlı İstanbulu hamamlarının kapsamlı bir mekânsal dağılımını yapmayı, hamamların özel mülk ya da vakıf olduğunu tespit etmeyi, gedik sahipleri ve müstecirlerinin sosyal profilini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca, İstanbul hamamlarına dair şimdiye kadar bilinen en kapsamlı hamam tahririnin transkripsiyonunu vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, İstanbul, hamam, tahrir, vakıf

Istanbul Waqf Hammams According to a Hammam Survey Dated 1766

Abstract

This paper examines a hammam survey prepared in 1180/1766 in Istanbul on the existing public baths. This survey registers a total of 195 public baths with their locations, waqfs they are affiliated with, rent revenues, gedik owners and tenants. In the light of the numerical and spatial data contained in the survey, this work aims to provide a comprehensive public distribution of the public baths of Ottoman Istanbul in the mid-18th century, to determine the ownership of the public baths (waqf or property), and to reveal the social profiles of the gedik owners and tenants. Additionally, it provides the transcription of this hammam survey which is the most extensive one ever known about Istanbul's public baths.

Keywords: Ottoman, Istanbul, public bath, survey, waqf

* DOI: <https://doi.org/10.16971/vakiflar.706160>

Makalenin Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: Received Date.: Mart 2019 / March 2019

Makalenin Kabul Tarihi / Accepted Date: Haziran 2020 / June 2020

Makale Rapor Durumu: Makale iki akademisyen hakemin inceleme raporları doğrultusunda yayınlanmıştır.

Article Report Status: The article was published as a result of the review reports of two academic referees.

** Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü; İstanbul/Türkiye ahmetyasar@beykent.edu.tr;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9942-2398>

Giriş

Hamam (hammâm) kelimesi Arapçada “ısıtmak, sıcak olmak” anlamındaki *hamm* kökünden türemiş olup “yıkanma yeri” anlamına gelmektedir (Eyice, 1997: 402). Kökeni ilk medeniyetlere dayanmakla birlikte, hamamın bir şehir mekânı olması ve sivil mimarinin tipik özelliğini kazanması Romalılar dönemine tekabül etmektedir. Roma dünyasında hamam beden temizliği ve sağlık merkezi olmasının ötesinde, spor ve eğlence ile ilişkilendirilerek toplumsal mekâna dönüşmüştür (Yegül, 2011: 15-19). Roma İmparatorluğu’nun etkin olduğu coğrafyada hüküm süren Osmanlılar da kadim medeniyetlerin hamam tecrübelerini mimari özellik ve sosyal fonksiyonları itibarıyla yeniden yorumlamış, kendine özgü bir içerikle yeniden üretmişlerdir (Boyar vd, 2010: 249-270). Osmanlı dünyasında beden temizliğine verilen ehemmiyetin yanı sıra, iyi gelir getirmeleri ve toplumun temel sosyalleşme ve biraradalık ihtiyaçlarını karşılamaları dolayısıyla çok sayıda hamam inşa edilmiştir (Eyice, 1997: 414). Genellikle vakıflar bünyesinde tesis edilen ve işletilen hamamlar bu işlevlerini yerine getirdikleri müddetçe hayatîyetlerini devam ettirmişlerdir.

15. ve 16. yüzyıllar, hamamların Osmanlı İstanbulu şehir hayatı içerisinde etkin rol almaya başladıkları dönemdir. Kafesçioğlu’nun belirttiğine göre, II. Mehmed (1451-1481) döneminde İstanbul’da 26 hamam inşa edilmiştir (Kafesçioğlu, 2009: 103-109). Bu 26 rakamı, henüz Konstantiniyye’nin İslâmî-Osmanlı bir karakter kazanmamış olduğu bir dönem için oldukça yüksektir. Ancak heterojen nüfuslu bu şehirde cami gibi dini mekânlardan daha çok hamamın inşa edilmesi, bir anlamda hayırseverliğin tüm topluma yayılabilmesini ve kamu hayatını düzenlemeyi amaçlamaktadır (Kafesçioğlu, 2009: 103-109). Bu bakış açısı, sonraki dönemlerde de şehir düzleminde beliren çok sayıda hamamın varlığını anlamlandırabilmemize yardımcı olmaktadır. Nitekim özellikle Mimar Sinan’ın inşa etmiş olduğu 45 civarındaki hamam ile Osmanlı İstanbulu’ndaki klasik hamam mimarisi şekillenmiş ve hamamların şehir hayatındaki konumları belirginleşmiştir (Ertuğrul, 2002: 116; 2009: 249). Bu hamamlar sayıca en yüksek seviyeye 18. yüzyıl ortalarında ulaşmıştır (Yaşar, 2014: 557). Sonrasında değişen yaşam tarzı ve konut mimarisi dolayısıyla sayıca ve etkinlikçe önemi azalmıştır.

Bu makale, [muhtemelen] İstanbul hamamlarının ulaştığı en yüksek sayıyı ortaya koyan 1766 tarihli bir hamam defteri üzerinden mezkûr dönemdeki İstanbul hamamlarını incelemektedir. Söz konusu defter, 112’si İstanbul’un suriçinde, 83’ü de surdışında olmak üzere toplam 195 hamamın, kira gelirleri, bağlı buldukları vakıf isimleri, gedik sahipleri, müstecirleri ve aylık kiralari hakkında bilgiler ihtiva etmektedir.¹ Defterde yer alan sayısal ve mekânsal veriler ışığında, bu makale 18. yüzyıl İstanbul hamamlarına dair kapsamlı bir haritalandırma yapmayı, hamamların mülkiyet sahipliğini (vakıf ya da mülk) belirlemeyi, gedik sahipleri ve müstecirlerinin sosyal profilini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

I- Hamamcıların Nizam Talebi

Defterin başında yer alan arzuhal ve hatt-ı hümayunlar İstanbul hamamlarının tahririnin yapılma gerekçesini ve hamamcılarının nizamının detaylarını ortaya koymaktadır.² İstanbul, Eyüp, Galata ve Üsküdar çevresinde faaliyetlerini yürüten hamamcılar esnafı sundukları arzuhalde; kethüdalari, yiğitbaşlıları ve ustalari

1 Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BOA), C.BLD (Cevdet Belediye), 2706, 14 R 1180-20 Ca 1180 / 19 Eylül-24 Ekim 1766. Şimdiye kadar bu hamam defterine atfla bazı çalışmalar yapılmıştır. O. N. Ergin Şubat 1948 tarihli *Aylık Ansiklopedi*’de yazmış olduğu “Hamamlar” maddesinde “Babîli arşivinde çıkan yeni vesikalara göre, 1180 senesinde... İstanbul’da 112, İstanbul dışında ve civarında ise 83 ki ceman 193 [195 olacak] hamam bulunduğunu” belirterek bu 1766 tarihli hamam tahririnden bahsetmekle birlikte defterin detayları hakkında herhangi bir malumat vermemektedir (Ergin, 1948: 1347). Şinasi Akbatu, yılların birikimi olan çalışmalarını kullanarak Osmanlı İstanbul’unda faal olmuş 193 hamamın ismini, bulunduğu mevkiini ve ait olduğu vakfı içeren bir hamam esamisi oluşturmuştur (Akbatu, 1973). Akbatu 1766 tarihli hamam yoklama defterine atf yapmıştır, ancak defterin detayları pek de hamam esamisinde görülmemiştir. Nahide Şimşir, 1766 tarihli defter üzerinden Üsküdar, suriçi İstanbul, Eyüp ve Galata hamamlarının sosyal ve iktisadi hususiyetlerine dair çalışmalar yapmıştır (Şimşir, 2004, 2012 ve 2015). Saim Yörük Eyüp kazasındaki hamamlara dair çalışmasında defterdeki verilerden istifade etmiştir (Yörük, 2016). Ayrıca Ahmet Yaşar 1766 tarihli defterlerdeki hamamların listesini yayınlamıştır (Yaşar, 2014). Ancak şimdiye kadar yapılan bu çalışmalarda adı geçen hamam tahririnin detaylı ve nitelikli bir incelemesi yapılmamıştır.

2 Maruz ve hatt-ı hümayunların transkriptleri için EK 2’ye bakınız.

vasıtasıyla aralarında bir nizamları olduğunu ve bu nizamı dışarıdan kimsenin müdahalede bulunmadığını, ancak bazı *müfsid*lerin mülk sahiplerini kandırarak kiralalarını artırmak bahanesiyle zamansız bir şekilde hamamcıları hamamlarından çıkararak hamamcılara ikişer yüz ve dörder yüz kuruş zarar verdiklerini, dolayısıyla durumlarında kötüleşme ve kendileri için büyük bir haksızlık ortaya çıktığından hallerini arz ettiklerini belirtirler. Sultan'dan nazırları olan Yeniçeri Ağası eliyle hamam gediklerinin yazılması, nizamı bağlanması, bunların baş muhasebeye kaydedilmesi ve adı geçen *müfsid*lerin bu türden işlere karışmama- ları için kadim nizamları üzere tuğralı bir emir talep ederler. Bunun üzerine Sultan III. Mustafa 19 Eylül 1766 tarihinde İstanbul kadısına hitaben yazdığı hatt-ı hümayunda, arz olunduğu şekliyle Yeniçeri Ağası eliyle ilgili meselenin takip edilmesi ve nizamı bağlanmasını emreder.

Buyruldu akabinde, 6 Ekim 1766 tarihinde kibel-i şer'-i şerifden (şer'î mahkeme tarafından) Mehmed Emîn Efendi, Yeniçeri Ağası tarafından bu husus için görevlendirilen Elliiki-zâde Seyyid İbrahim Yazıcı, hamam- cılar kethüdası, yiğitbaşı, duacıları ve ustaları eliyle İstanbul, Galata, Eyüp ve Üsküdar'daki toplam 195 hamamın sahipleri, müstecirleri, icareleri ve kiralaları açık bir şekilde tahrir edilip bir defter oluşturulur.

Tahrir sonrasında 10 Ekim 1766 tarihinde Sultan'a hamamcı esnafının nizamı bağlanması süreci arz edilir. Bu marûzun bir sûreti de sicile kaydedilir.³ Bu arzın içeriğinde hamam nizamına dair temel hususları görebilmek mümkündür. Bu hususlar arasında:

1. Müşteriler hamama geldiklerinde üzerlerindeki kıyafetlerini, mal ve eşyalarını soyunmalık kısmına bıraktıklarından, hem hamamcıların hem de natır ve tellakların mü'temen ve mü'temed kişiler olması gerekir. Dolayısıyla tellakların birbirlerine, hamamcıların ise hem tellaklara hem de hamam hizmetlilerine kefil olmaları;
2. Hamamda müstecir olup gedik tabir olunur hamam eşyasına malik olanlar hamamından çıkıp yerleri dışarıdan birisine verilmek istendiğinde adı geçen eşyaları kethüdaları ve ustaları eliyle tahrir ve takvim (kıymet biçmek) olup ve gedikleri sadece hamam işlerinden anlayan ve kethüda ve ustaların kefil olabilecekleri kişilere satmaları;
3. Bu şekilde hamamlara dâhil olanlardan fesat çıkarıcıların himaye edilmemeleri;
4. Hamam takımlarının her daim temiz tutulmaları ve peştamalların sağlam ve uzun, edep yerini örtecek şekilde imal edilmiş olmaları gerektiği belirtilmektedir.

Sonrasında ise yukarıda açıklanan dışarıdan hamam esnafı arasına dâhil olunmaların engellemesine yönelik yapılması arzu edilen tahrir süreci Sultan'a arz edilir. Sultan da ilgili hususlara uymaları şartıyla defterin baş muhasebeye kaydedilmesini ve hamamcı esnafının ellerine adet olduğu üzere bir *emr-i âlî* verilmesini buyurur. Böylece, hamamcı esnafının arzuhalisi ile başlayan süreç, 19 Eylül'de Sultan'ın buyruldu ile fiiliyata dökülüp 24 Ekim 1766'da sonlandırılmış olur.

II- Defterin Oluşturulma Tarzı

Marûz ve hatt-ı hümayun haricinde defter sekiz sayfadan müteşekkil olup, defterin 1-5 sayfaları arası nefs-i İstanbul, 5-6 arası Eyüp ve tevabiinden Sütlüce ve Hasköy, 6-7 arası Galata ve tevabiinden Kasım- paşa, Tophane, Fındıklı, Beşiktaş, Ortaköy, Arnavutköy, Rumelihisarı, İstinye, Yeniköy, Sarıyer ve Rume- likavak Hisarı, 7-8 arası Üsküdar ve tevabiinden Kadıköy, İstavroz, Çengelköy, Anadoluhisarı, Kalıncak, Paşabahçesi, İncirköy, Beykoz ve Anadolu kavak Hisarı'nda mevcut hamamlara dair kayıtlar içermektedir. Nefs-i İstanbul'da 112, Eyüp'te 17, Galata'da 43 ve Üsküdar'da ise 23 hamama dair bilgiler yer almaktadır. Defterin sonunda ise Asitane-i Aliyye'de 112 ve havalisinde 83 olmak üzere toplam 195 hamamın mevcut olduğu icmal olarak verilmektedir.

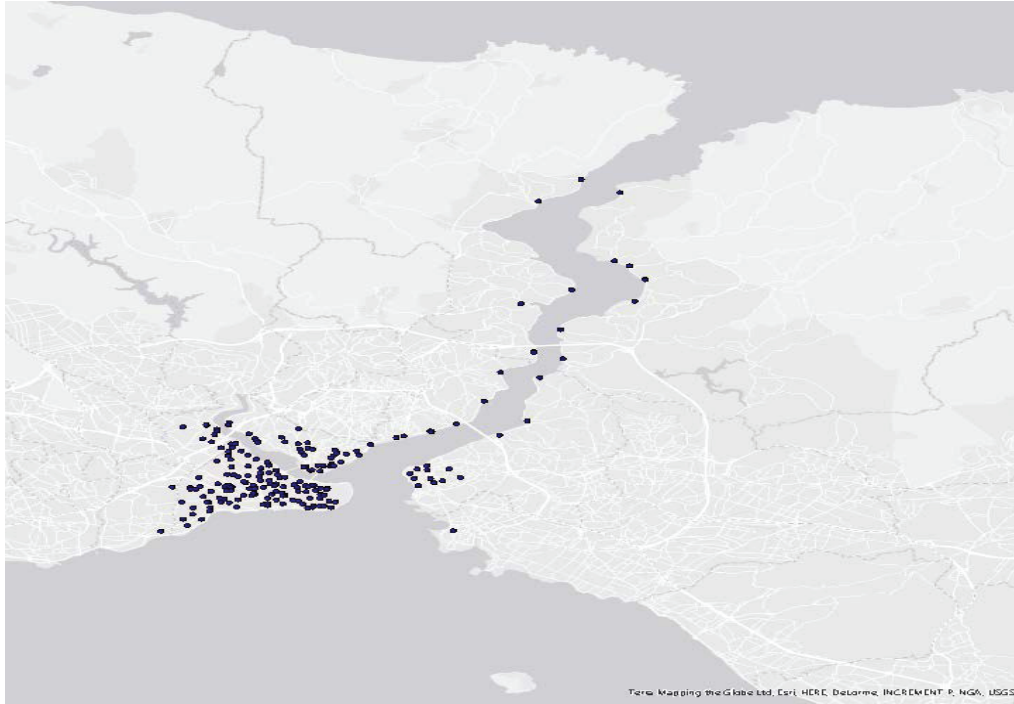
³ *İstanbul Mahkemesi 25 Numaralı Sicil (H. 1179-1180 / M. 1765-1767)*. Haz. Coşkun Yılmaz. Cilt: 76, Sayfa: 358, Hüküm no: 416, Orijinal metin no: [177-1] İstanbul: Kültür AŞ, 2019.

Defter hamamların tahririne Osmanlı İstanbulu'nun son büyük çarşısı hamamı olarak da bilinen Çağaloğlu Hamamı ile başlamaktadır. "Yeni Hamam" ismiyle kaydedilen hamam I. Mahmud tarafından 1741 tarihinde inşa edilmiş olup, dönemin barok tarzlarını yansıtan dikkat çeken bir yapıdır (Eyice, 1993: 12). Bu hamamla başlamasının daha önemli nedeni de, hamamcılar kethüdasının mezkûr hamamın gedik mutasarrıfı olmasıdır. Nitekim defterde Çağaloğlu Hamamı'ndan sonra sıralanan dört hamam hamamcılar kethüdası, yiğitbaşısı, kâtibî ve duacısının gerek tasarruf eden gerekse gedik mutasarrıfı oldukları yerlerdir. Hamamcılar kethüdası Hacı Mehmed Ağa Yeni Hamam'ın gedik mutasarrıfıdır ve Haseki Hamamı ile Sultan Hamamı'nın tasarruf edenidir. Hamamcılar Yiğitbaşısı Seyyid Mehmed Sadık Ağa Sultan Hamamı'nın gedik mutasarrıfıdır. Hamamcılar Kâtibî Hacı Hasan Ağa Sultan Bayezid Hamamı'nın hem gedik mutasarrıfı hem de tasarruf edenidir. Hamamcılar Duacısı Abdullah Ağa ise Sultan Selim Hamamı'nın gedik mutasarrıfıdır.

Hamamcılar esnafı yöneticilerinin bilfiil tasarruf eden ve gedik mutasarrıfı oldukları defterdeki ilk beş hamam sonrasında, Sultanahmet semtindeki Ayasofya-ı Kebir Hamamı ile kayda devam edilmiştir. Sultanahmet sonrasında sırasıyla Kadırga, Ahırkapı, Bahçekapısı, Tahtakale, Dikilitaş, Süleymaniye, Laleli, Gedikpaşa, Kumkapı, Langa, Aksaray, Horhor, Saraçhane, Şehzadebaşı, Vefa, Zeyrek, Küçükpazar, At Pazarı, Ayvansaray, Karagümrük, Sarıgerz, Molla Gürani, Avrat Pazarı, Davudpaşa, Altımermer, Şehremini, Kocamustafapaşa, Samatya ve Yedikule semtlerindeki 112 hamam kayıt altına alınmıştır.

Nefs-i İstanbul'daki hamamların yazılmasından sonra Bilâd-ı Selâse hamamlarına geçilmiş ve sırasıyla Eyüp, Galata ve Üsküdar hamamlarına dair bilgiler sıralanmıştır. Eyüp'te Eyüp merkez, Nişancı, Eğrikapı, Yedikule, Sütlüce ve Hasköy'de toplam 17 hamam listelenmiştir. Sonrasında Galata'da Kasımpaşa, Galata merkez, Tophane, Fındıklı, Beşiktaş, Ortaköy, Arnavutköy, Rumelihisarı, İstinye, Yeniköy, Sarıyer ve Rumelikavak Hisarı'nda bulunan 43 hamama yer verilmiştir. Son olarak ise Üsküdar'da, Anadolu Kavak Hisarı'ndan başlayarak Beykoz, Paşabahçesi, Çengelköy, Üsküdar merkez ve Kadıköy'de toplam 23 hamam kaydedilmiştir.

Harita 1. 1766 Tarihinde İstanbul Hamamlarının Mevkileri (Günümüze ait bir altlık kullanılmıştır)
[BOA. C.BLD, 2706]

Deftere hamamlar birkaç temel özelliği ile kaydedilmişlerdir. Genel itibariyle her bir hamamın ilk önce ismi (*Haseki Hamamı*), türü (çifte), gedik mutasarrıfı (*Hamamcılar Kethüdası Hacı Mehmed Ağa* ve *Ali Ağa*), mevkii (*Ketancılar kurbunda*), bağlı bulunduğu vakıf (*Haseki Sultan Vakfı*), tasarruf eden (*Kethüda Hacı Mehmed Ağa*) ve son olarak kuruş cinsinden aylık kira bedeli (*100 artı 83 toplam 183*) yazılmıştır. Genel itibariyle bu türden bir standart takip edilmiştir, ancak daha küçük ölçekli hamamlarda ya da çok bilinen hamamlarda mevkii ve vakıf ismi gibi ayrıntılara yer verilmemiştir. Defterde 130 hamamın mevkii zikredilirken 65 hamamın mevkii belirtilmemiştir. Defterdeki bu detayların nitelikli incelemesi bize mezkûr dönem hamamlarına dair araştırmalarımızda önemli açılımlar sunabilir.

1- İstanbul Hamamlarının Sayısı

Osmanlı dönemi İstanbul hamamlarına dair bu defterin önemli katkılarından ilki, mevcut bilgi birikimi çerçevesinde, İstanbul hamamlarının ulaştığı en yüksek sayıyı ortaya koymasıdır. Tablo 1’de de görüldüğü üzere, İstanbul’daki hamamların sayıları 17. yüzyılın ortalarında 168’e ulaşmış ve 18. yüzyılın ortalarına kadar artmaya devam etmiştir. 1732-1735 yıllarında 178, 1752 yılında ise 182’ye erişmiştir. Bu makale çerçevesinde incelenen 1766 tarihli İstanbul hamamları defteri, 195 hamam esamisi ile [muhtemelen] İstanbul’da hamamların ulaştığı en yüksek sayıyı ortaya koymaktadır. Nitekim bu sayımdan iki yıl sonra Sultan III. Mustafa (1757-1774) İstanbul’daki sayılarının fazla olması, fazla odun ve su tüketmelerinden dolayı yeni hamamların yapılmamasını buyurmuştur (Refik, 1988: 217). Sonrasında gerek bu tedbir gerekse değişen konut mimarisi ve şehir tecrübesi dolayısıyla İstanbul hamamları eski ihtişamını zaman içerisinde kaybetmeye başlamıştır. Nitekim İhsaiyat *Mecmuası’nın*⁴ 1918 yılı baskısına göre İstanbul’da 80’i suriçi, 98’i de surdışında olmak üzere 178 hamam faaliyetlerini yürütmektedir. 18. yüzyıla göre neredeyse iki katından fazla artan şehrin nüfusu (Koç, 2010: 195-196) ile karşılaştırıldığında şehirdeki hamam sayısının azaldığı görülmektedir.

Tablo 1. Osmanlı İstanbulu’ndaki Hamam Sayıları (Yaşar, 2014).

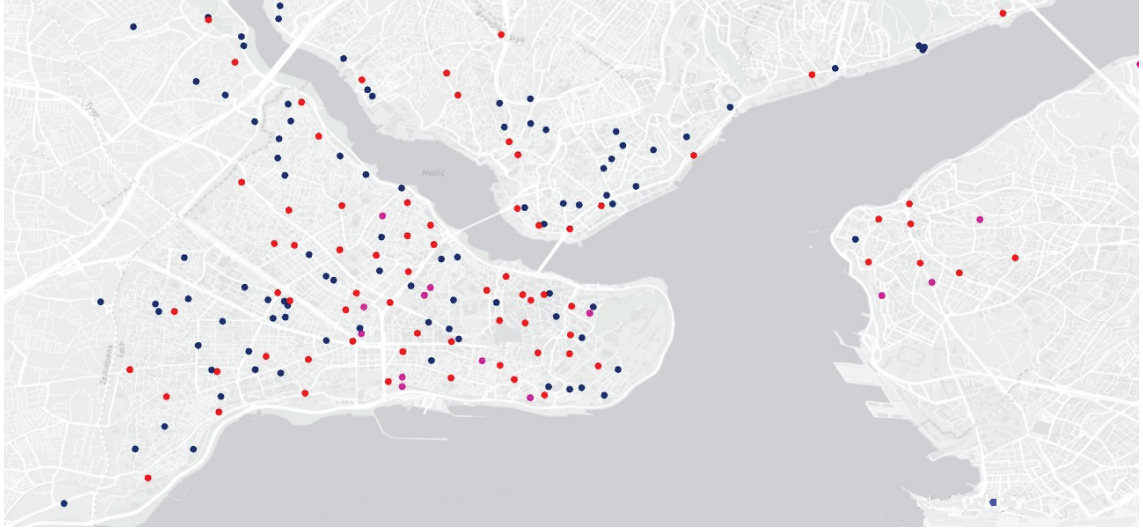
Yıl	Suriçi İstanbul	Surdışı İstanbul	Toplam
1640’lar	-	-	168
1732/1735	109	69	178
1752	110	72	182
1766	112	83	195
1918	80	98	178

2- Hamamların Kullanım Biçimlerine Göre Çeşitleri

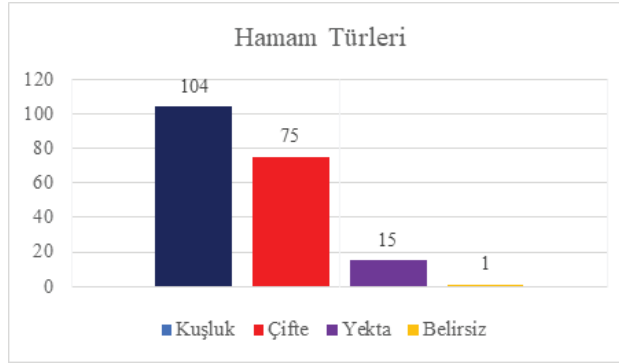
Defterin ortaya koyduğu önemli bir durum da hamamların kullanım biçimlerine göre tasnif edilmesidir. Mezkûr defterde hamamlar çifte, *kuşluk* ve *yekta (tek)* olmak üzere üç kategoriye ayrılmışlardır. 195 hamamın birinin türü belirsiz olup, geriye kalan 104’ü *kuşluk*, 75’i çifte ve 15’i ise *yekta* hamamdır. Çifte hamam isminden de anlaşıldığı üzere, bir tarafı erkeklere bir tarafı kadınlara hizmet veren iki bitişik hamamın bir ünite oluşturduğu yapı blokudur. Umumiyetle şehrin merkezi bölgelerinde konumlanan bu tür hamamların inşası özellikle su sistemleri ve inşaat düzenekleri dolayısıyla birlikte gerçekleştirilmiştir. Genel itibariyle, Ayasofya-ı Kebir Hamamı’nda olduğu gibi erkekler tarafının kapısı ana yola açılırken, kadınlar tarafının kapısı mahremiyet telakkisi dolayısıyla ara sokağa açılmaktadır. Öte yandan gerek literatürde gerekse birçok belgede çifte hamam haricinde kullanım biçimine göre bir diğer hamam kate-

gorisi olarak *tek / yekta* hamam zikredilmektedir. Bu türden hamamlar muhtemelen sadece bir cinsiyet grubuna hizmet etmekteydiler. Defterde üçüncü bir kategoriye yer verilmiştir ve mevcut hamamların yarısından fazlası bu kategori altında kaydedilmiştir. *Kuşluk* adı verilen bu hamamlar, muhtemelen hamamın günün muayyen saatlerinde kadınlara ve erkeklere tahsis edilmesi ile ilgilidir. Günümüzde de yaygın bir şekilde kullanıldığı üzere hamam sabah namazı ile açılmakta, kuşluk vaktine (10.00 gibi) kadar erkek müşterilerini kabul etmekte, kuşluk vaktinden akşam namazı vaktine kadar kadınlara, bu vakitten gecenin ilerleyen saatlerine dek ise tekrar erkeklere hizmet sunmaktadır.

Harita 2. 1766 Tarihinde İstanbul Hamamlarının Kuşluk, Çifte ve Yekta Olarak Merkezi Bölgelerdeki Dağılımları (Günümüze ait bir altlık kullanılmıştır) [BOA. C.BLD, 2706]

Tablo 2. 1766 Tarihinde İstanbul Hamamlarının Kuşluk, Çifte ve Yekta Olarak Hamam Türleri, [BOA. C.BLD, 2706]

3- Hamam Baniliği

Defterin ortaya koyduğu en önemli hususlardan birisi de mezkûr tarihte hamamların mülkiyetinin çoğunlukla vakıflara ait olduğudur. Nitekim defterde 195 hamamın 178'sinin hangi vakfa ait olduğu belirtilmiştir. Sadece üç hamamın mülk olduğu kayıt altına alınırken, 14 hamama dair herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

Hamam baniliğinde erkeklerin çoğunluğu temsil ettiği görülmektedir. Özellikle sultanların kurduğu vakıflar bu çerçevede öne çıkmaktadırlar. Fatih Sultan Mehmed'in *Merhum Sultan Mehmet Vakfı* adı altındaki 10 hamamı ve kendi döneminde ihdas edilmiş olan *Ayasofya Vakfı*'na ait dört, *Ebu'l-feth Vakfı*'na

ait dört ve *Hazreti Hâlid Vakfı*'na ait iki hamam bulunmaktadır. Ayrıca *Sultan I. Bayezid Vakfı*'na ait beş, *Sultan Ahmet Vakfı*'na ait bir, *I. Mahmud'un* Kütüphane Vakfı'na ait iki ve "vakf-ı hümayûndan" şeklinde kaydedilen dört hamam mevcuttur. Geriye kalan hamamlar sadrazam, ulema ve üst düzey bürokratların ihdas etmiş oldukları vakıflara aittir.

Bir vakfa ait olduğu belli olan 178 hamamın 22 tanesinin kurucu banisinin kadın olduğu görülmektedir. Banisi kadın olan bu hamam sahibi vakıflar hanedan mensubu kadınlar (valide sultanlar, sultanlar, hasekiler, kadın efendiler) tarafından kurulmuştur. 22 hamamdan dördü Atik Valide Nurbanu Sultan'a (*Dikilitaş kurbunda Vâlide-i Atik Hamamı*, *Üsküdar'da Yeşildirekli Kebir Hamam*, *Yenikapı kurbunda Havuzlu Hamamı*, *Toptaşı kurbunda Vâlide-i Atik Hamamı*), ikisi Hatice Sultan'a (*Hasköy'de Osman Paşa Hamamı* ve *Topkapı Hamamı*), biri Valide-i Cedid Gülnuş Emetullah Sultan'a (*Çinili Hamam*), üçü Mihrimah Sultan'a (*Karagümrük kurbunda Zincirlikuyu Hamamı*, *Ahırkapı kurbunda Akbıyık Hamamı* ve *Edirnekapısı Hamamı*), ikisi Şah Sultan'a (*Yenibahçe kurbunda Lutfi Paşa Hamamı* ve *Yalı Hamamı*), ikisi Yasemin Hatun'a (*Kalıncağ Karyesi Hamamı* ve *Anadoluhisarı Hamamı*) ve birer olmak üzere Şah Huban (*Kaliçeciler Köşkü kurbunda Şah Huban Hamamı*), Ümmühanî Hâtun (*İncirköy Hamamı*), Asude Sultan (*Ketancılar kurbunda Sultan Hamamı*), Hâce Hâtun (*Küçükpazar kurbunda Hâce Hâtun Hamamı*), Ayşe Sultan (*Sultan Bayezid Hamamı*) ve Emine Sultan'a (*Debbâğhane kurbunda Müfti Hamamı*) ait vakıflar dâhilindedir.⁵

4- Hamamların İşletim Usulleri ve Gelirleri

Görüldüğü üzere defterde kayıt altına alınan hamamların büyük bir çoğunluğu vakıflara ait olup, ismi zikredilen kişiler tarafından kira yoluyla tasarruf edilmektedirler. Ayrıca bazı hamamların *ilzâm* ve *icâre-i vâhide* yoluyla da tasarruf edildiği de belirtilmektedir. Vakıfların kısa dönemli kiralama usulü olan *icâre-i vâhide* ile kiralanmış 13 hamam, *ilzâm* yoluyla işletilen 18 hamam bulunmaktadır.

Defter, vakıflara gelir getirmesi için inşa edilen hamamların gelirlerini tespit etmemize olanak tanımaktadır. Nitekim bu defterde yer alan 195 hamamdan 183'ünün aylık kira bedelleri zikredilmiştir. Kira miktarları kaydedilirken çok sayıda hamam için *kira* ve *vakıf* adı altında iki birim oluşturulmuş ve sonrasında toplam rakam belirtilmiştir. Bu durum hamam işletmesinde bir tür "çifte mülkiyet"e tekabül etmekte olup müstecir hem gedik sahibine hem de vakfa kira bedeli ödemektedir.⁶ *icâre-i vâhide* ile işletilen ve gedik mutasarrıfı ile tasarruf edenin aynı kişi olduğu hamamlarda sadece vakfa aylık kira bedeli ödenmektedir. *ilzâm* yoluyla işletilen 18 hamamda ise sadece toplam kira bedeli yazılmıştır. Aslında burada, kavram olarak zikredilmese de bir tür *icâreteyn* uygulamasının olduğu görülmektedir.⁷

Kira geliri belli olan 183 hamamın aylık ortalama kira bedeli 48,5 kuruştur. Kira bedeli belli olanlardan en düşük kira geliri olan hamamlar birer kuruş ile Üsküdar'daki İncirköy Hamamı ve Kuruçeşme Hamamı'dır. Belki de daha önemlisi aylık vakıf geliri üzerinden mezkûr dönemde İstanbul hamamlarının hangilerinin daha çok itibarlı olduğunu görebilme fırsatımız olabilmesidir. Grafik 2'de de görüldüğü üzere aylık en yüksek kira geliri *Valide-i Atik Vakfı*'na ait olan Dikilitaş kurbundaki günümüzde Çemberlitaş Hamamı olarak da bilinen Valide-i Atik Hamamı'na aittir. Bu hamamın aylık kira geliri 200 artı 105 toplam 305

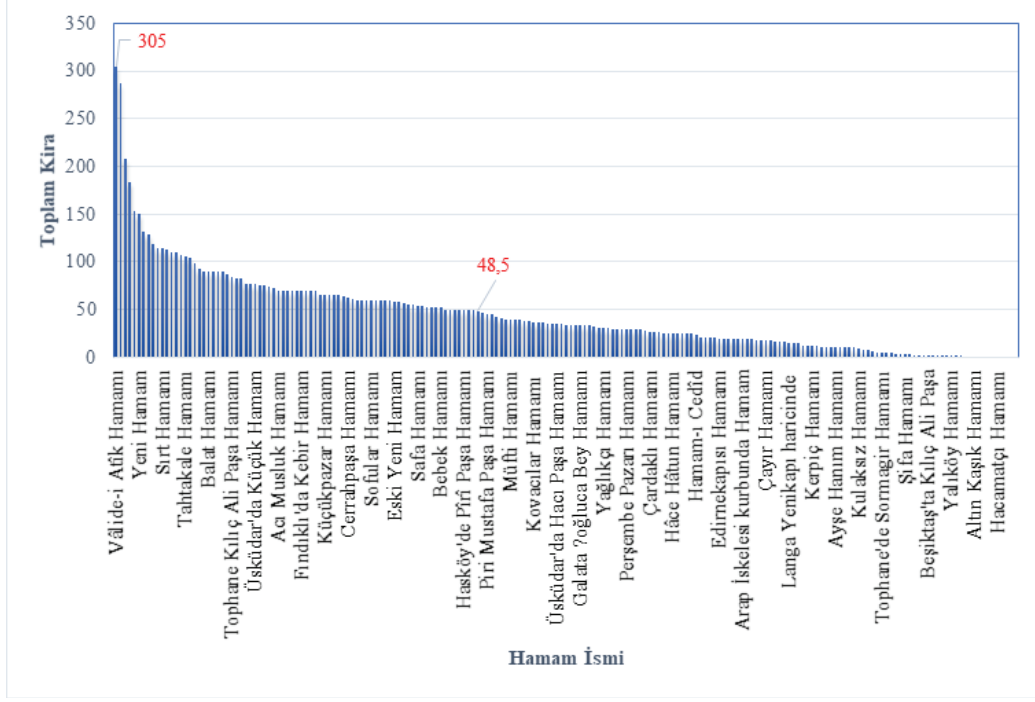
5 Osmanlı dünyasında kadınların vakıf baniliği için bkz. Çınar (2018).

6 "Çifte mülkiyet" kavramı hakkında verdiği bilgi için Ramazan Pantık'a teşekkür ederim.

7 Bu hamam tahririnin hamam işletmelerinde gedik ve *icâreteyn* uygulamalarının pratiğine dair önemli açılımlar sunduğu muhakkaktır. Ancak bu makale daha çok hamam tahririni tanıtmayı ve bu tahririn genel olarak hamam literatürüne katkılarını ortaya koymayı amaçladığından, bu konu ile ilgili detaylı incelemeleri konu edinmemektedir. 18. yüzyıl İstanbul hamamlarında gedik ve *icâreteyn* meselesi ile ilgili tarafımızdan bir çalışma yürütülmektedir. Osmanlı'da *icâreteyn* uygulamaları için bkz. Kaya (2014) ve Pantık (2017).

kuruştur. Sonrasında 287 kuruş ile *Haseki Sultan Vakfı*'na ait Sultanahmet'teki Ayasofya-i Kebir Hamamı ve 208 kuruş ile *Gedik Paşa Vakfı*'na ait Gedik Paşa Hamamı gelmektedir. Sadece vakıf kira gelirine baktığımızda ilk üç sırada *icâre-i vâhîde* yoluyla tasarruf edilen sırasıyla 150 kuruş ile günümüzde Çağaloğlu Hamamı olarak bilinen Yeni Hamam, 112,5 kuruş ile Tahtaminare kurbunda bulunan *Ragıp Paşa Vakfı*'nda ait Aynalı Cedid Hamamı ve 107 kuruş ile *Ebu'l-feth Vakfı*'na ait Hocapaşa Hamamı yer almaktadır.

Grafik 2. 1766 Tarihinde İstanbul Hamamlarının Aylık Toplam Kira Gelirleri [BOA. C.BLD, 2706]

5- Hamam İşletmecilerinin Sosyal Profilleri

Bu defterin ortaya koyduğu önemli meselelerden birisi de hamamların gedik sahipliğidir. İcra-i sanat ve ticaret yapabilme yetkisi olarak tanımlanan gedik, hamam özelinde hamamcılık mesleğini yapabilmek için sahip olunan aletlere verilen isimdir (Akarlı, 2004: 170; Yıldırım vd, 2015: 219-220). Bir anlamda gedik mutasarrıflığı hamamcılık mesleğini icra edebilme ruhsatıdır. 195 hamamın 161'nin gedik mutasarrıfı erkek, 27'sinin kadın, üçünün erkek ve kadın müşterek, dördünün ise belirsizdir. Gedik mutasarrıfı olarak erkeklerin ezici bir çoğunlukta oldukları görülmektedir. Öte yandan hamamı tasarrufu altında işletenlerde kadın ve erkek oranı, gedik mutasarrıflığına göre bir hayli farklı bir duruma ortaya koymaktadır. Beşinin işletmecisinin belirsiz olduğu 195 hamamın 117'sini erkekler işletirken, 49 hamamı kadın ve erkekler müşterek olarak, 24'ünü ise kadınlar tek başlarına işletmektedirler. L. Montagu'nun ifadesiyle bir tür "kadınlar kahvehanesi" olan hamamların kadınların gündelik hayatlarındaki konumları dikkate alındığında, hamamcılık sektöründe kadınların gedik mutasarrıfı ve tasarruf eden olarak sayıca çok olmaları tesadüfi değildir (Montagu, 1988: 97). Diğer bir ifadeyle bir kadının miras yoluyla ya da şahsi girişimi ile elde ettiği birikimini kârlı bir girişim olan hamam işletmesine yatırması dönemin şartları açısından kayda değerdir.

Hamamcılık sektöründe gedik mutasarrıfı ve tasarruf eden olarak genelde Müslümanların mevcudiyeti görülmektedir. Nitekim sadece iki hamamda, Rami Çiftlik kurbunda bulunan Kırkık Hamam'da Paşacık ve iki sarraf zimmî ve Tepebaşı Hamamı'nda Dimo Angeli zimmî hamam tasarruf edenidir. Bu durum biraz da gayrimüslimlerin icareteyn uygulamasına 19. yüzyıl öncesinde dâhil olamamaları ile ilgili olsa gerek.

6- Mahlûl ve Battal Hamamlar

195 hamamdan üç tanesi mahlûl olarak kaydedilmiştir. Mahlûl taşınmazlar, mutasarrıfının intikal sahibi bırakmaksızın vefatı gibi bir nedenle yeniden vakfa dönen taşınmazları ifade eder. Deftere göre mezkûr tarihte Süleymaniye Camisi kurbundaki Kapudan İbrahim Paşa Hamamı, Üsküdar'daki Ayazma Hamamı ve Hasköy'de Çardaklı Hamam mahlûldür. Üç hamamdan ikisinin kira bedeli gösterilmemiş, birinin (*Kapudan İbrahim Paşa Hamamı*) ise gösterilmiştir. Bu kira miktarı söz konusu taşınmazın muhtemelen mevcut kirası değil, mahlûl olmadan önceki son kira bedeli olmalıdır. Ayrıca Üsküdar'daki Hazinedâr Osman Ağa'nın mülkü olan İncirköy Hamamı ve yine Üsküdar'da *ber-vech-i meşrûta* Nakip Efendi'ye ait olan İnadiye Hamamı battal olup herhangi bir kira geliri söz konusu değildir. Taşınmazın battallığı, harap olması, yıkılması vb. çeşitli sebeplerle kiraya verilemediği ve boş vaziyette durduğunu ifade eder. Aslında yaklaşık dört ay önce gerçekleşen ve İstanbul'da büyük yıkımlara sebebiyet veren 22 Mayıs 1766 tarihli depremin izlerinin pek de bu döneme kadar sürmediği izlenimi edinilmektedir. Muhtemelen iyi gelir getirdikleri için hamamlar sahipleri tarafından gerekli onarımlar hızlıca yaptırılarak faaliyetlerine devam ettirilmişlerdir.

Sonuç Yerine

Bu çalışmada, 18. yüzyıl ortalarında İstanbul'da mevcut hamamlar hakkında bir belge neşri ve bu belgenin alana katkısı üzerinde durulmuştur. 1766 tarihli İstanbul hamamları tahrir defteri literatürde yarım asırdır bilinmesine ve deftere atıfla çeşitli çalışmalar yapılmasına rağmen, şimdiye kadar defterin tafsilatlı tanıtımı ve alana katkıları anlamında nitelikli bir değerlendirmesi yapılmamıştır. Bu defterin ortaya koyduğu mekân-sal ve sayısal veriler, Osmanlı dönemi İstanbul hamamlarına dair bilgimize anlamlı katkılar sunmaktadır.

Her şeyden önce bu defter, mevcut bilinenler içerisinde, Osmanlı döneminde İstanbul hamamlarının ulaştığı en yüksek sayıyı ortaya koymaktadır. Defterin verilerine göre mezkûr tarihte İstanbul'da 112'isi suriçinde ve 83'ü surdışında olmak üzere 195 hamam mevcuttur. Ayrıca defter hamam kullanım biçimlerine göre bir tasnif sunmakta ve hamamlar çifte, yekta ve kuşluk olarak kategorileştirmektedir. Deftere göre, 195 hamamdan birinin türü belirsiz olup, geriye kalan 104'ü kuşluk, 75'i çifte ve 15'i ise yekta hamamdır.

Defter, vakıfların hamamcılık sektöründeki yerini göstermesi açısından da kıymetli bir katkı sunmaktadır. 195 hamamdan 178 tanesinin hangi vakfa ait olduğu görülmektedir. Defterde sadece üç hamam mülk olarak kaydedilirken, 14 hamama dair herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Hamam baniliğinde sultanların kurduğu vakıflar öne çıkmaktadırlar. Özellikle Fatih Sultan Mehmed'in kurduğu vakıflara ait yirmi, Sultan I. Bayezid Vakfı'na ait beş, Sultan Ahmet Vakfı'na ait bir, I. Mahmud'un Kütüphane Vakfı'na ait iki hamam dikkat çekicidir. Ayrıca sadrazam, ulema ve üst düzey bürokratların ihdas etmiş oldukları vakıflara ait hamamlar da mevcuttur. Mezkûr tarihte 178 hamamın 22 tanesinin banisi hanedan mensubu kadınlar (valide sultanlar, sultanlar, hasekiler, kadın efendiler) olduğu da görülmektedir.

Bu defterdeki veriler, 18. yüzyıl Osmanlı İstanbulu'nda gediklerin yükselişi ve icâreteyn uygulamalarının artışının hamamcılık sektörüne yansımalarını görme fırsatı sunmaktadır. Her ne kadar bu çalışmanın amacı bu konuyu irdelenmek olmasa da, gedik ve icâreteyn uygulamalarının mezkûr dönemde, gerek erkekler gerekse kadınlar için iyi bir yatırım alanı olan hamamcılık sektöründe ne denli faal olduğu görülmektedir. Bunların yanı sıra hamamcılık sektöründe gedik mutasarrıfı ve tasarruf eden olarak kadınların ve erkeklerin etkinlikleri ve hamam yöneticilerinin sosyal profilleri tespit edilebilmektedir.

Kaynaklar

1. Arşiv Kaynakları

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BOA), C.BLD (Cevdet Belediye), 2706, 14 R 1180-20 Ca 1180 / 19 Eylül-24 Ekim 1766.

İstanbul Mahkemesi 25 Numaralı Sicil (H. 1179-1180 / M. 1765-1767). Haz. Coşkun Yılmaz. Cilt: 76, Sayfa: 358, Hüküm no: 416, Orijinal metin no: [177-1] İstanbul: Kültür AŞ, 2019.

2. Araştırma ve İnceleme Eserler

Akarlı, Engin D. (2004). "Gedik: A Bundle of Rights and Obligations for Istanbul Artisans and Traders, 1750-1840". Alain Pottage ve Martha Mundy (Ed), *Law, Anthropology, and the Constitution of the Social: Making Persons and Things*. Cambridge: Cambridge University Press: 166-201.

Akbatu, Şinasi (1973). "İstanbul Hamamları". İstanbul İl Yıllığı: 486-495.

Boyar, Ebru ve Fleet, Kate (2010). "The Hamam". *A Social History of Ottoman Istanbul*. Cambridge University Press: 249-70.

Çınar, Hüseyin (2018). "Osmanlı Toplumunda Vakıf Kuran Kadınlar". Miyase Koyuncu Kaya ve Bedriye Yılmaz (Ed), *Tanzimat Öncesi Osmanlı Toplumunda Cinsiyet, Mahremiyet ve Sosyal Hayat*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 335-371.

Ertuğrul, Alidost (2002). *Mimar Sinan'ın İstanbul'daki Mevcut Hamamları*. Yüksek Lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Ertuğrul, Alidost (2009). "Hamam Yapıları ve Literatürü". *TALİD-Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi 7*, sy. 3: 241-266.

Eyice, Semavi (1993). "Cağaloğlu Hamamı". *İslâm Ansiklopedisi*. C. 7. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 12-13.

Eyice, Semavi (1997). "Hamam". *İslam Ansiklopedisi*. C. 15. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 402-430.

İstanbul Belediyesi İhsaiyat *Mecmuası*. İstanbul: Matbaa-i Osmaniye. 1335/1918.

Kafesçioğlu, Çiğdem (2009). *Constantinopolis / İstanbul: Cultural Encounter, Imperial Vision, and the Construction of the Ottoman Capital*. Pennsylvania University Press.

Montagu, Lady Mary Wortley (1988). *Embassy to Constantinople: The Travels of Lady Mary Wortley Montagu*. New York: New Amsterdam.

Kaya, Süleyman (2014). *Osmanlı Hukukunda İcâreteyn*. İstanbul: Klasik Yayınları.

Koç, Yunus (2010). "Osmanlı Dönemi İstanbul Nüfus Tarihi". *TALİD-Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi 8*, sy. 16: 171-199

Pantık, Ramazan (2017). "Osmanlı'da İcâreteyn Uygulaması Hakkında Yeni Değerlendirmeler". *Vakıflar Dergisi 48*: 75-104.

Şimşir, Nahide (2004). "18. Yüzyıl Ortalarında Üsküdar ve Çevresindeki Hamamları". *I. Üsküdar Sempozyumu*. İstanbul: Üsküdar Belediyesi Yayınları: 79-89.

Şimşir, Nahide (2012). "18. Yüzyılın Ortalarında İstanbul Hamamlarına Dair Bazı Tespitler". *7. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri IV*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi: 257-274.

Şimşir, Nahide (2015). "XVIII. Yüzyılın Ortalarında İstanbul ve Çevresindeki Hamamların Sosyal ve İktisadî Özellikleri". *XVI. Türk Tarih Kongresi*. 20-24 Eylül 2010, Ankara (VI. Cilt): 87-118.

Yaşar, Ahmet (2014). "İstanbul Hamamları: 1731-1766". Emrah Sefa Gürkan, Feridun Emecen ve Ali Ak-yıldız (Ed). *Osmanlı İstanbulu II*. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Yayınları: 553-585.

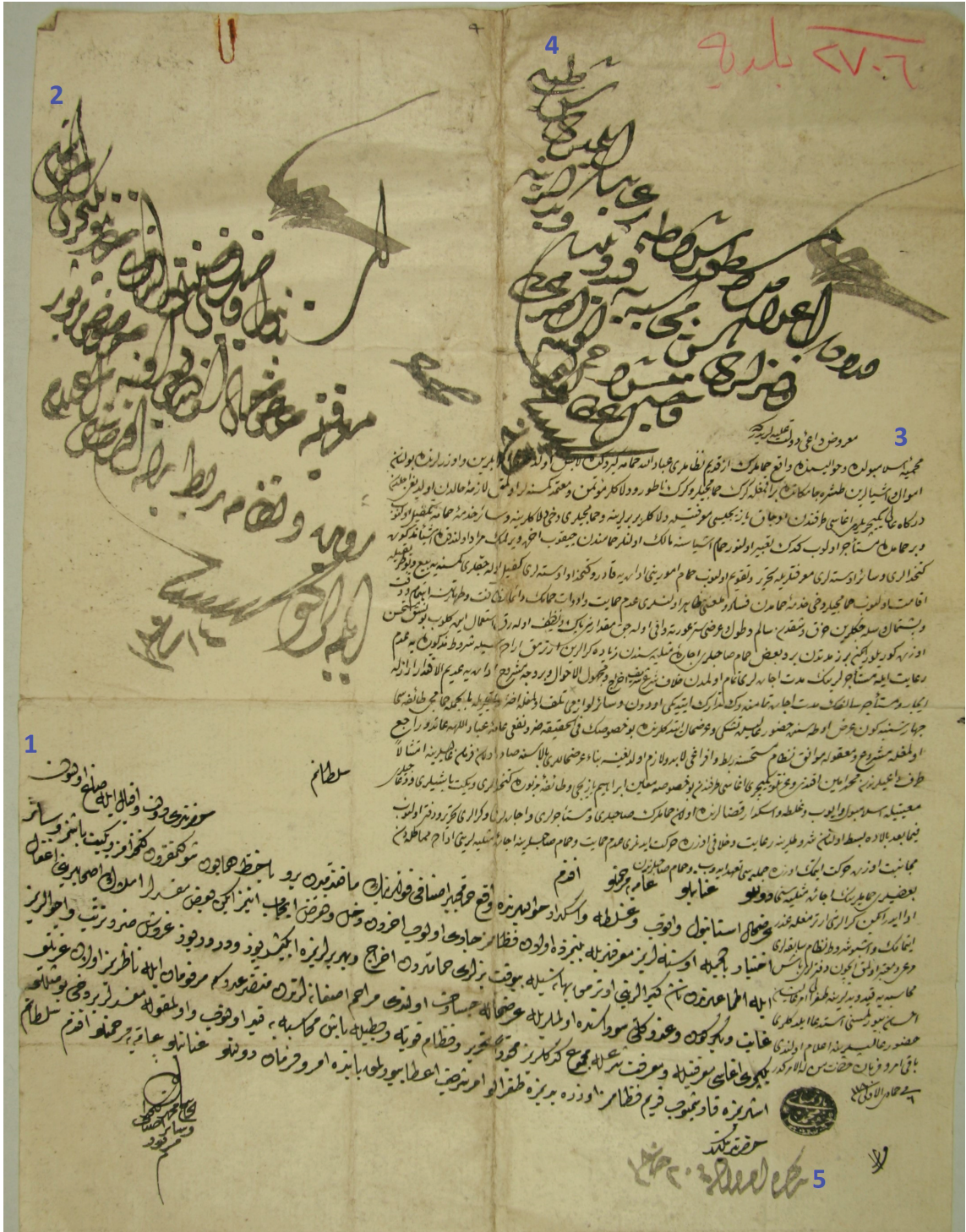
Yegül, Fikret (2006). *Antik Çağ'da Hamamlar ve Yıkanma*. Çev. Emel Erten. İstanbul: Homer Kitabevi.

Yıldırım, Onur ve Ağır, Seven (2015). "Gedik: What's in a Name?". Suraiya Faroqhi (ed.), *Bread from the Lion's Mouth: Artisans Struggling for a Livelihood in Ottoman Cities*. Oxford: Berghahn Books: 217-236.

Yörük, Saim (2016). "XVIII. Yüzyıl Eyüp Kazası Hamamları ve Hamam Çalışanlarının Demografik Yapısı". *Bellekten* 80: 823-876

Ekler

Ek-1: Defterin Baş Tarafındaki Marûzlar ve Hatt-ı Hümayunlar [BOA. C.BLD, 2706]

Ek-2: Defterin Baş Tarafındaki Marûzlar ve Hatt-ı Hümayunların Transkripsiyonu [BOA. C.BLD, 2706]

1

Devletlü, inâyetlü, âmmeye merhametlü efendim sultânım hazretleri devlet ü ikbâl ile sağ olsun.

Arz-ı hâl-i İstanbul ve Eyüb ve Galata ve Üsküdar havâliflerinde vâkı' hammâmcılar esnâfi kullarının mâ-takaddemden berü bâ-hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn kethüdâmız ve yığıtbaşımız ve sâ'ir ihtiyâr bi'l-cümle ustalarımız ma'rifetleriyle beynimizde olan nizâmımız cârî olup âharden dahl ü ta'arruz îcâb itmez iken ba'zı müfsidler emlâk ashâblarını iğfâl ile îtmâ'larından nâşî kirâlarını artırmak bahânesiyle bî-vakt bizleri hammâmlardan ihrâc ve beher birilerimize ikişer yüz ve dörder yüz guruş zarar terettüb ve ahvâllerimiz gâyet diğêr-gûn ve gadr-ı küllî sevdâsında olmalarıyla arz-ı hâlê cesâret olundu Merâhim-i âsafânelerinden mutazarrı'dır ki merkûmân ile nâzırımız olan izzetlü yeniçeri ağası ma'rifetiyle ve ma'rifet-i şer'le mecmu' gediklerimiz müceddeden tahrîr ve nizâm-ı kaviyye rabt ile Baş muhâsebeye kayd olunup ve ol makûle müfsidler bir dahi bu mü-sillü işlerimize karışmayup kadîm nizâmımız üzere yedimize tuğralu emr-i şerîf i'ta buyurulmak bâbında emr ü fermân devletlü, inâyetlü, âmmeye merhametlü efendim sultânım hazretlerindir.

2.

Sahh

İstanbul kadısı faziletlü efendi izzetlü yeniçeri ağası ma'rifetiyle arz-ı hâl olduğu üzere husûs-ı mez-bûr ru'yet ve nizâma rabt birle iktizâsını i'lâm eyleyeler deyu buyruldu

14 R 1180. [19 Eylül 1766]

3.

Ma'rûz-ı Dâ'î-i Devlet-i 'aliyyeleridir ki,

Mahmiye-i İslâmbol'da ve havâlfisinde vâkı' hammâmların ez-kadîm nizâmları 'ibâdullâh hammâma girdikte lâbis olduğu esvâbların ve üzerlerinde bulunan emvâl ü eşyâların taşra câmekânda bırakmakla gerek hammâmcılar ve gerek nâtûr ve tellâklar mü'temen ve mu'temed kimesneler olmak lâzime-i hâlden olduğu ecilden dergâh-ı 'âlî yeniçerileri ağası tarafından ocak yazıcısı ma'rifetiyle tellâklar birbirlerine ve hammâmcıları dahi tellâklarına ve sâ'ir hademe-i hammâma tekfîl olunup ve bir hammâmında müste'cir olup gedik ta'bîr olunur hammâm eşyâsına mâlik olanlar hammâmından çıkıp âhara verilmek murâd olundukta eşyâ-yı mezkûre kethüdâları ve sâ'ir ustaları ma'rifetleriyle tahrîr ve takvîm olunup hammâm umûrunu idâreye kâdir ve kethüdâ ve ustaları kefil olacakları kimesneye bey' ve bu tarikle ikâmet olunup hammâmcılar dahi hademe-i hammâmdan fesâd u mel'aneti zâhir olanları 'adem-i himâyet ve edevât-ı hammâmın dâima nezâfet ve tahâretine ihtimâm ve dikkat ve peştamâl ve sileceklerin hark u şakkdan sâlim ve tûl ve arzı setr-i 'avrete vâfi olacak mikdârını pâk ve nazîf olarak isti'mâl edegelüp bu nesak-ı müstahsen üzere görülür iken biraz müddetten berü ba'zı hammâm sâhibleri icâre-i misliyyesinden ziyâde kirâların artırmak irâdesiyle şurût-ı mezkûreye 'adem-i ri'âyet ile müste'cirlerinin müddet-i icâreleri temâm olmadan hilâf-ı şer'-i şerîf ihrâc ve mechûlü'l-ahvâl ve ber-vech-i meşrûh idâreye adîmü'l-iktidâr erâzile îcâr ve müste'cir-i sâlifin müddet-i icâre temâmına dek tedârük ettiği odun ve sâ'ir levâzımı telef olmağla ızrâr etmeleriyle bi'l-cümle hammâmcı ta'ifesi Çarşamba gün 'Arz Odası'nda huzûr-ı 'âlîde teşekkî ve 'arz-ı hâl ettiklerinde bu husûsun fî'l-hakîka zarar ve nef'i 'âmme-i 'ibâdullahâ â'id ve râcî' olmağla meşrû' ve ma'küle muvâfık nizâm-ı müstahsene rabt ve ifrâğı lâbüd ve lâzım olduğuna binâ'en 'arz-ı hâlleri bâlâsına sâdir olan fermân-ı 'âlîlerine imtisâlen taraf-ı dâ'îilerinden Mehmed Emîn Efendi ve 'izzetlü yeniçeri ağası tarafından bu husûsa mu'ayyen İbrâhîm Yazıcı ve tâ'ife-i mezbûre kethüdâları

ve yiğitbaşları ve du'acıları ma'iyyetiyle İslâmbol ve Eyyüb ve Galata ve Üsküdar kazâlarında olan hammâmın sâhibleri ve müste'cirleri ve icâreleri ve kirâları tahrîr ve defter olunup fî-mâ-ba'd bâlâda bast olunan şurûtlarına ri'âyet ve hilâfı üzere hareket edenleri 'adem-i himâyet ve hammâm sâhiblerine icâre-i misliyelerini edâda mûmâtaleden mücânebet üzere hareket etmek üzere cümlesi ta'ahhüd edüp ve hammâm sâhiblerinden ba'zıları hammâmının icâre-i misliyesini edâ eder iken kirâlarını artırmağla gadr etmemek ve işbu şurût-ı nizâm-ı sâbıkâları mer'î ve mu'teber olmak için defterleri Başmuhâsebe'ye kayd ve yedlerine tuğrâlı emr-i 'âlîşân ihsân buyurulmasını istid'â eyledikleri huzûr-ı 'âlîlerine i'lâm olundu. Bâkî emr ü fermân Hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 6 Cumâde'l-ûlâ sene 1180. [10 Ekim 1766]

4.

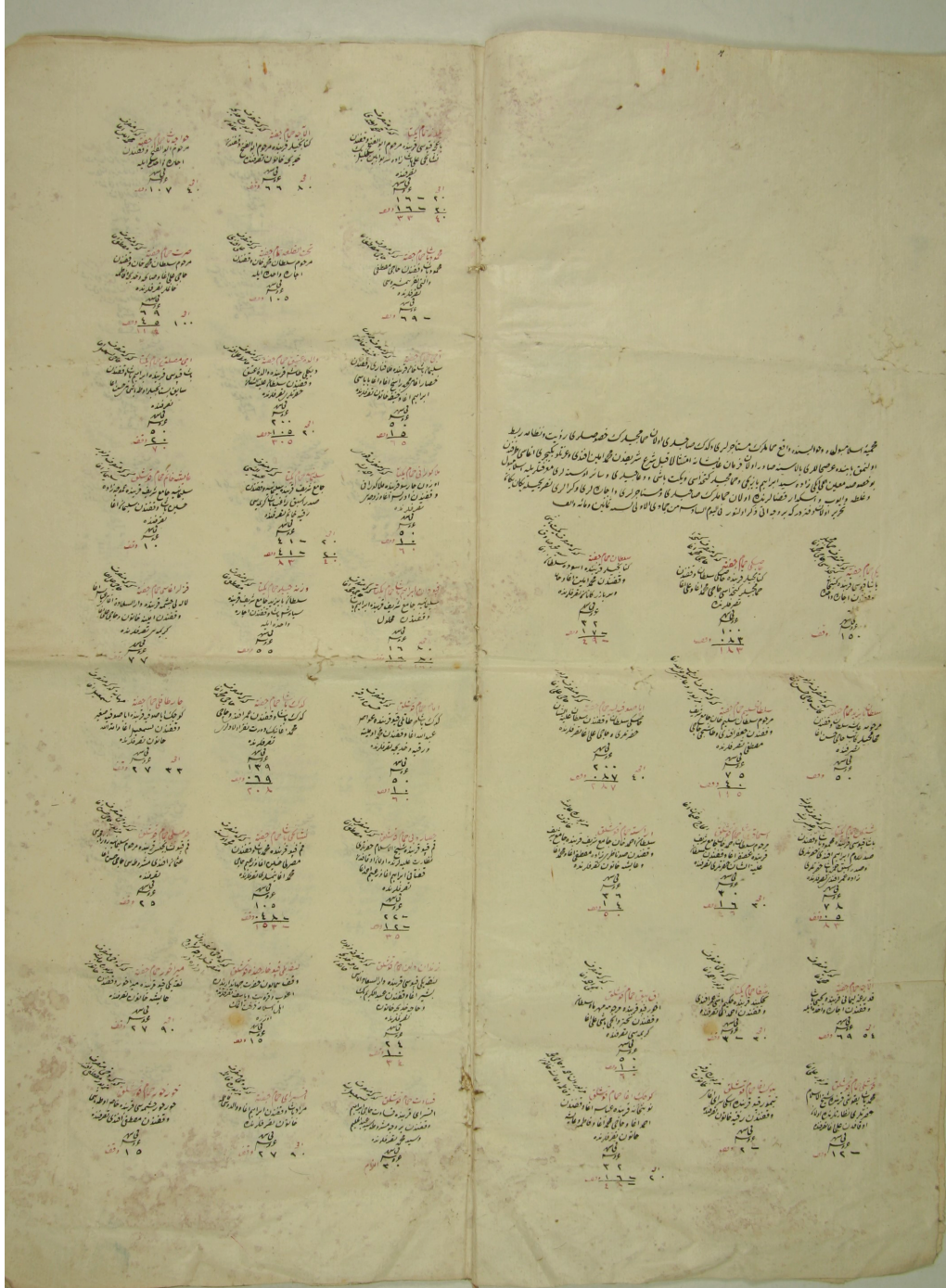
Derûn-ı i'lâmda mestûr şurûta ri'âyet eylemeleri şartıyla defterleri Baş muhâsebeyeye kayd ve yedlerine vech-i meşrûh üzere emr-i 'âlî itâ olunmak buyruldu.

Sahh.

5.

Tezkire ve emir dâde Fî 20 Ca sene 1180. [24 Ekim 1766]

Ek-3: Hamam Tahririnin İlk Sayfası [BOA. C.BLD, 2706]

1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları

Sıra No	Hamam	Türü	Mevkii	(Vakımdan) Vakıf Sahibi	(Tasarıfunda) Tasarır Eden	Gedige Mutasarrıf (Gedik Mutasarrıfı)	Kirası (Gedik Kirası)	Vakıf (Vakıf Kirası)	Toplam	R. Toplam	Akçe	Açıklama
1	Yeni Hamam	Çifte	Paşakapısı kurbunda	Kütüphane Vakfı	icâre-i vâhıde	Hammâmcılar kethüdâsı Hacı Mehmed Ağa	150	150	150			
2	Haseki Hamamı	Çifte	Ketancılar kurbunda	Haseki Sultan Vakfı	Hammâmcılar kethüdâsı Hacı Mehmed Ağa ve Ali Ağa	Kethüdâ Hacı Mehmed Ağa	100	83	183	183		
3	Sultan Hamam	Çifte	Ketancılar kurbunda	Asude Sultan Vakfı	Mehmed Emin Ağa ve hâlâ ser-bâzergânân	Yığıtbaşı Seyyid Mehmed Sadık Ağa	32	17,5	49,5	49,5		
4	Sultan Bayezid Hamamı	Çifte		Merhûm Ayşe Sultan Vakfı	Hammâmcılar kâtibi Hacı Hasan Ağa	Mezbûr kâtip Hacı Hasan Ağa	50	50	50			
5	Sultan Selim Hamamı	Çifte		Merhûm Sultan Selim Han Câmi'-i Şerif Vakfı	Cafer Efendi ve taşçı Hacı Mustafa Ağa	Esnâf-ı mezbur duacısı Abdullah Ağa	75	40	115	115		
6	Ayasofya-ı Kebir Hamamı	Çifte		Haseki Sultan Vakfı	Sultan aliyetü'-ş-şân hazretleri ve Hacı Ali Ağa	Mezbûr Hacı Ali Ağa	200	87	287	287	40	
7	Şengül Hamamı	Yekta	Paşakapısı kurbunda	Mahmud Paşa Vakfı	Sadr-ı Rum İbrahim Efendi hazretleri ve sadr-ı esbak Mahmud Paşa hazretlerizâde Ömer Efendi	Ömer Beşe ve İsa Beşe	78	5	83	83		

Fi'l-yevmi's-sâdis min Cumâde'l-üâ il-sene semânîn ve mîe ve elf. [6 Ekim 1766]

Mahmiye-i İslâmbol'da ve havâlisinde vâkı' hammâmıların müste'cirleri ve gedik sâhibleri olan hammâmıların husûsları rü'yet ve nîzâma rabt olunmak bâbında 'arz-ı hâlleri bâlâsıma sâdir olan fermân-ı âlîşâna imtisâlen kibel-i şer'-i şerifden Mehmed Emin Efendi ve 'izzetü yeniçeri ağası tarafından bu husûsa mu'ayyen Elliki-zâde Seyyid İbrâhîm yazıcı ve hammâmıların kethüdâsı ve yığıtbaşı ve du'âcıları ve sâ'ir ustaları ma'rifetleriyle İslâmbol ve Galata ve Eyyûb ve Üsküdar kazâlarında olan hammâmıların sâhibleri ve müste'cirleri ve icâreleri ve kirâları tasrîhiyle yegân yegân tahrîr olan defterdir ki, ber-vech-i âti zikr olunur.

8	İshak Paşa Hamamı	Kuşluk	Merhûm Sultan Ahmed Han Câmi'-i Şerîf kurbunda	Gazanfer Ağa Vakfı	Sultan aliyetü'ş-şân hazretleri	El-hâc Osman Ağa	30	16	46	46	46	30	
9	Arasta Hamamı	Kuşluk	Sultan Ahmed Han Câmi'-i Şerîf kurbunda	[Sultan Ahmed] Câmi'-i Şerîf Vakfı	Su nâzînzâde Mustafa Ağa, Mehmed Ağa ve Ayşe Hâtun	Mezbûre Ayşe Hâtun	36	14	50	50	50		
10	Alaca Hamamı	Çifte	Kadırga Limanı kurbunda	Yahya Paşa Vakfı	İcâre-i vâhîde	Mehmed Ağa		69			69	54	
11	Şifa Hamamı	Yekta	Nahilbend kurbunda	Hekimbaşı Ömer Efendi Vakfı	Ahmed Ağa	Mezbûr Ahmed Ağa		3,5			3,5	30	
12	Akbyık Hamamı	Kuşluk	Ahırkapı kurbunda	Merhûme Mihrimah Sultan Vakfı	Taht-ı revâncıbaşı Ali Ağa kerimesi	Telci Ahmed Ağa	50	10		60	60		
13	Kuşlu Hamamı	Kuşluk	Mehmedpaşa Yokuşu kurbunda	Şeyhülislâm hazretleri nezâretlerinde olan evkâf	Ali Ağa	Mezbûr Ali Ağa		12,5			12,5		
14	Büyük Ağa Hamamı	Kuşluk	Demirkapı kurbunda	Eski Saray Ağası Vakfı	Refiye Hâtun	Mezbûre Refiye Hâtun		2,5			2,5		
15	Küçük Ağa Hamamı	Kuşluk	Tophane kurbunda	Abbas Ağa Vakfı	Ahmed Ağa, Hacı Mehmed Ağa, Fatma ve Ayşe Hâtun	Mezbûrun Ahmed, Hacı Mehmed, Fatma ve Ayşe Hâtun	32	16,5	48,5	48,5	48,5	20	
16	Yıldız Hamamı	Yekta	Bahçekapısı kurbunda	Merhûm Ebu'l-feth Vakfı	Nişancı Ali Paşazâde ser-bevâbîn Halil Bey	Mehmed Efendi	16,5	16,5	33	33	33	20 * 20	
17	Alaca Hamamı	Çifte	Ketancılar kurbunda	Merhûm Ebu'l-feth Vakfı	Hatice Hâtun	Mezbûre Hatice Hâtun		66			66	80	
18	Hocapaşa Hamamı	Çifte		Merhûm Ebu'l-feth Vakfı	İcâre-i vâhîde	Mehmed Emin Ağa		107			107	40	
19	Mahmud Paşa Hamamı	Çifte		Mahmud Paşa Vakfı	Hacı Mustafa ve altı nefer hemşiresi	Hacı Mustafa Ağa		69,5			69,5		

1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları

20	Tahtakale Hamamı	Çifte		Merhûm Sultan Mehmed Han Vakfı	İcâre-i vâhîde	Ali Efendi	105	105	105	105			
21	Sırt Hamamı	Çifte		Merhûm Sultan Mehmed Han Vakfı	Hacı Ali Ağa ve Saliha, Hatice ve Fatma hanımlar	Mustafa Ağa	69	45	114	114	100		
22	Acı Hamam	Çifte	Süleyman Paşa Hanı kurbunda	Molla Fenari Vakfı	Hisar Ağası Mehmed Rasih Ağa, Ağababası İbrahim Ağa ve Hanife Hâtun	Hanife Hâtun	50	15	65	65	65		
23	Vâlide-i Atik Hamamı	Çifte	Dikilitaş kurbunda	Vâlide-i Atik Vakfı	Sultan aliyetü'-ş-şân hazretleri	Hâfız Ali Efendi	200	105	305	305	20		
24	Acı Musluk Hamamı	Yekta	Paşakapısı kurbunda	İbrahim Paşa Vakfı	Sabık bostancılar odabaşısı Hasan Ağa	Hacı İsmail Ağa	50	20	70	70	70		
25	Molla Gürani Hamamı	Yekta	Uzunçarşı kurbunda	Molla Gürani Vakfı	Evrenos Ağa ve zevcesi	Ahmed Beşe	50	10	60	60	60		
26	Süleymaniye Hamamı	Çifte	Câmi'-i Şerif kurbunda	Süleymaniye Vakfı	Sadı-ı esbak Ragıp Paşa kerimesi Rukiye Hanım	Abdüssami?	41,5	41,5	83	83	20*20		
27	Ayşe Hanım Hamamı	Kuşluk	Süleymaniye Câmi'-i Şerif kurbunda	Amcazade Hüseyin Paşa Vakfı	Süleyman Ağa	Süleyman Ağa	10	10		10			
28	Kapudan İbrahim Paşa Hamamı	Yekta	Süleymaniye Câmi'-i Şerif kurbunda	İbrahim Paşa Vakfı	İcâre-i vâhîde	Hacı Mehmed Ağa	16	16	32	32	80*80	MAHLUL	
29	Vezneciler Hamamı	Yekta	Sultan Bayezid Câmi'-i Şerif kurbunda	Siyavuş Paşa Vakfı	İcâre-i vâhîde	Mustafa Ağa	55	55		55			
30	Kızlarağası Hamamı	Çifte	Laleli Çeşme kurbunda	Dârüssaâde Ağası Abbas Ağa Vakfı	İne Hâtun ve Hacı Ali Ağa kerimesi	Hacı Ali Ağa	77	77		77			

Ahmet Yaşar

31	İmam Hamamı	Kuşluk	Gedikpaşa'da Tatlıkuyu kurbunda	İvaz (Gavvas) Abdulllah Ağa Vakfı	Mehmed ?, Rukiye ve Hatice	Hasan ve Rukiye	50	10	60	60	60		
32	Gedik Paşa Hamamı	Çifte		Gedik Paşa Vakfı	Ömer Efendi ve Hacı Mehmed Ağanın dört nefer evlâdları	Hacı Mehmed Ağa	139	69	208	208	208		
33	Çardaklı Hamamı	Çifte	Küçük Ayasofya kurbunda	Ayasofya-i Sağır Vakfı	İsmail Ağa ve Emetullah Hâtun	İsmail Ağa		27		27	27	33	
34	Hisardibi Hamamı	Kuşluk	Kumkapı kurbunda	Şeyhülislâm hazretleri nezâret-i aliyelerinde olan evkâftan	Kuzâttan İbrahim Ağa ve Zaim Ahmed Ağa	Mustafa Ağa	22,5	12,5	35	35	35		
35	Nişancı Paşa Hamamı	Çifte	Kumkapı kurbunda	Mehmed Paşa Vakfı	Mısırlı Hüseyin Ağa ve Zaim Hacı Mehmed Ağa yetimleri	Mehmed Usta	105	48,5	153,5	153,5	153,5		
36	Havuzlu Hamamı	Kuşluk	Kumkapı Nişancılar kurbunda	Merhûm Süleymaniye Rûznâmçesi Osman Efendi meşrûtası	Hacı Hasan Ağa	Hacı Hasan		25		25	25		MEŞRUTA
37	Zindandelen Hamamı	Kuşluk	Langa Yenikapısı kurbunda	Dârüssaâde Ağası Beşir Ağa Vakfı	Abdulkerim Bey ve Hâce Hatice Hâtun	Mezbûre Hâce Hatice Hâtun	24	10	34	34	34		
38	Langa Yenikapı haricinde	Kuşluk		Vakf-i hümayûn-ı hazret-i cihândâriden	Agob, Karabet ve Yasef, ehi-i İslâma fûruht etmek	Mesfürun mutasarıflar vech-i meşrûh üzeredir		15		15	15		
39	Mirahur Hamamı	Çifte	Langa Yenikapı kurbunda	Mirahur Vakfı	Ayşe Hâtun	Mezbûre Ayşe Hâtun		27		27	27	90	
40	Kasavet Hamamı	Kuşluk	Aksaray kurbunda	Kasavet Hacı İbrahim Vakfı'ndan ber-vech-i meşrûta	Abdulhalim ve Seyyid Mehmed	İsmail Beşe	30			30	30		MEŞRUTA

1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları

41	Aksaray Hamamı	Çifte	Horhor Çeşmesi kurbunda	Murat Paşa Vakfı	İbrahim Ağa ve vâlidesi Fatma Hâtun	Mezbûre Fatma	27	27	90		
42	Horhor Hamamı	Kuşluk		Has Odabaşı Vakfı	Mustafa Efendi	Mustafa Efendi	15	15			
43	Sofular Hamamı	Çifte	Et Meydanı kurbunda	Edirne'de vâki' merhûm Sultan Bayezid Han Vakfı	Seyyid Ahmed Efendi ve kuzâttan İsmail Efendi	Mehmed Usta	57,5	60	60		
44	Çelebi Mehmed Ağa Hamamı	Kuşluk	Acıçeşme kurbunda	Mehmed Ağa Vakfı	Mevâliden Mehmed Ganem Efendi	Hacı Yakup	55	69	69		
45	Kıztaşı Hamamı	Çifte	Saraçhane kurbunda	Ferruhşad Vakfı	Hâfız Mehmed Emin Efendi	Mezbûr Mehmed Emin Efendi	8	8	40		
46	İbrahim Paşa Hamamı	Çifte	Şehzade Câmî-i Şerif kurbunda	İbrahim Paşa-ı Atık Vakfı	Esad, Emrullah ve sülüs hisse vakıfta mahlûl	İbrahim Ağa	65	90	90		
47	Kadıasker Hamamı	Çifte	Eski Odalar kurbunda	Merhûm Sultan Mehmed Han Vakfı	İcâre-i vâhîde	Hâfız Ali Efendi	75	75			
48	Acemoğlu Meydan Hamamı	Yekta	Şehzade Câmî-i Şerif kurbunda	Meydan kethüdâlarına meşrûta				0		MEŞRUTA	
49	Vefa Hamamı	Kuşluk	Vefa Meydanı kurbunda	Şeyh Ebu'l-Vefa ve Ayasofya vakıfları	Rumeli kuzâtından Osman Efendi	Ahmed Ağa	60	110	110		
50	Pertev Paşa Hamamı	Kuşluk	Şeyh Ebu'l-Vefa kurbunda	Pertev Paşa Vakfı	Mehmed Emin Ağa	Mezbûr Mehmed Emin Ağa	5	5			
51	Kovacılar Hamamı	Kuşluk	Kırkçeşme kurbunda	Vakıf	Hacı İbrahim Ağa	Seyyid Mehmed		37	37		İLZÂM
52	Çinili Hamam	Çifte	Zeyrek başında	Hayreddin Paşa Vakfı	Abdî ve Hüseyin Ağa	Mustafa Ağa	68	109,5	40*20		
53	Hâce Hâtun Hamamı	Kuşluk	Küçükpazar kurbunda	Hâce Hâtun Vakfı	Hacı Mustafa Ağa	Mezbûr Hacı Mustafa	25	25			

54	Küçükpazar Hamamı	Kuşluk		Rum Mehmed Paşa Vakfı	Du'acı Abdullah Ağa ve Tahtabaşı Mehmed Efendi	Du'acı Abdullah Ağa	42	24	66	66	66		
55	Azeler Hamamı	Çifte	Kapan-ı dakik kurbunda	Merhûm Sultan Mehmed Han Vakfı	Sadr-ı esbak Ragıp Paşa kerimesi Rukiye ve Hatice Hanım ve sadr-ı esbak Mustafa Paşa kerimesi Abide Hanım, Mehmed Abdi Efendi ve Hacı Mehmed Ağa	Hacı Mehmed Ağa	55	44	100	99	100*20		
56	Bostan Hamamı	Çifte	Üsküblü kurbunda	Aşık Paşa Vakfı	Hatice Hâtun	Mezbûre Hatice Hâtun		41		41	45		
57	Haydar Paşa Hamamı	Çifte	Çırçır kurbunda	Haydar Paşa Vakfı	Hatice Hâtun	Hasan Ağa	25	47,5	72,5	72,5			
58	Piri Mustafa Paşa Hamamı	Kuşluk	Kadıçşemesi kurbunda	Piri Mustafa Paşa Vakfı	Mehmed Said Efendi ve Salih Bey	İsmail Ağa	30	15	45	45			
59	Çukur Hamam	Çifte		Edirne'de vâkı' Sultan Bayezid Vakfı	Ümmühânî Hâtun	Ümmühânî Hâtun		18		18	50		
60	Külahçılar Hamamı	Kuşluk	At Pazarı kurbunda	Ayasofya Vakfı	Seyyid Mustafa	Emir Ömer			38	38	120		
61	Müfti Hamamı	Kuşluk	Kadı Çeşmesi kurbunda	Zenbilî Ali Efendi Vakfı	Seyyid Mehmed Sadık Ağa ve Hayrullah	Mezbûr Yiğitbaşı Seyyid Mehmed Sadık	33	20	53	53	100		
62	Küçük Mustafa Paşa Hamamı	Çifte		Kara Mustafa Paşa Vakfı	Yörük İbrahim Ağa, Emine ve Ayşe Hâtun	Ali Ağa	60	32,5	92,5	92,5			
63	Havuzlu Hamamı	Kuşluk	Yenikapı kurbunda	Atfık Vâlide Sultan-ı Merhûme Vakfı	Ziştovi Ali Paşa birâderî Mehmed Ağa	Ayşe Hanım	36	33	70	69	80*40		

1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları

64	Fener-i Atfık Hamamı	Kuşluk	Fenerkapısı kurbunda	Kılıç Ali Paşa Vakfı	Merhûm Şeyhulislâm Abdullah Efendi kerimesi Hatice Hanım	Hacı İbrahim	56	3	60	59	30*90	
65	Aynalı Cedid Hamamı	Kuşluk	Tahtaminare kurbunda	Sadr-ı esbak Ragıp Paşa Vakfı	icâre-i vâhîde	Alemdar Ali Ağa		112,5		112,5		
66	Balat Hamamı	Çifte		Edirne vâki' merhûm Sultan Bayezid Han Vakfı	Mehmed Emin Ağazâdeler	Ali Ağa	56	34	90	90	24	
67	Haçerli Hamam	Kuşluk	Ayansaray kurbunda		Kuzattan Abdullah Efendi	Mezbûr Abdullah Efendi						
68	Ayansaray Hamamı	Çifte		Koca Mustafa Paşa Vakfı	Hawa Hâtun ve Emine Hâtun	İbrahim Ağa	50	27	77	77	93	
69	Arabacılar Hamamı	Kuşluk	Ayansaray kurbunda		Mevâlden Mehmed Ganim Efendi ve Fezziye Hâtun	Hacı Mehmed Ağa			55	55		İLZÂM
70	Hacamatçı Hamamı	Kuşluk	Tekfur Sarayı kurbunda		Balıkçı Seyyid Hacı Mehmet Ağa	Mezbûr Seyyid Hacı Mehmed						
71	Sultan Hamamı	Kuşluk	Salamatmruk kurbunda		Tahtacı Hacı Mustafa ve diğer Hacı Mustafa	Mustafa Ağa	30	6	36	36		
72	Tihtab Hamamı	Kuşluk	Salamatmruk kurbunda	Merhûm Ebu'l-feth Vakfı	Emine Hâtun ve Fatma Hâtun	Rukiye ve Emine Hâtun	50	20	70	70		
73	Edirnekapısı Hamamı	Çifte		Mihrimah Vakfı	icâre-i vâhîde	Hacı Mustafa		20		20	100	
74	Zincirlikuyu Hamamı	Çifte	Karagümrük kurbunda	Mihrimah Vakfı	Seyyid Tahir Efendi, [Pehlivanzâdeler] Esad, Emrullah ve Hatice Hâtun	Musa Ağa	96	8	105	104	80*40	
75	Keçeciler Hamamı	Çifte		Merhûm Sultan Bayezid Han Vakfı	icâre-i vâhîde	Ali Ağa				52,5		

Ahmet Yaşar

76	Mesih Ali Paşa Hamamı	Çifte				Ali Paşa Vakfı	Emetullah Hâtun, Esmâ Hâtun ve Sağır Hatice	Mustafa Ağa	30	29	60	60	100*20	
77	Çaşnigir Hamamı	Kuşluk	Mesih Ali Paşa kurbunda		Çaşnigir Vakfı	Ali Ağa ve Emetullah Hâtun	Mezbûr Ali Ağa	8	2	10	10			
78	Karaman-ı Sağır Hamamı	Çifte			Merhûm Sultan Han Vakfı	Beğlîzâde Ahmed Efendi ve Hâce Ümmügülüm Hâtun	Ali Ağa	77	52	130	129	80*40		
79	Sarıge[riz] Hamamı	Kuşluk			Bayram Paşa Vakfı	Esbak Yeniçeri Ağası Mahmud Ağa, Hacı Memiş ve Hatice Hâtun	Ömer Ağa	52,5	17,5	70	70			
80	Bey Hamamı	Yekta	Sarıge[riz] kurbunda		Mustafa Paşa Vakfı	Derviş Beşe ve İbrahim Ağa yetimleri	Mezbûr İbrahim Ağa	32	7,5	39,5	39,5			
81	Lütfi Paşa Hamamı	Çifte	Yenihaçe kurbunda		Şah Sultan Vakfı	Hüseyin Ağa	Mezbûr Hüseyin Ağa		10		10	100		
82	Kör Ali Ağa Hamamı	Kuşluk	Lütfipaşa kurbunda		Ali Ağa Vakfı	Su Nâzirzâde Mustafa Veli Ağa	Emine Hâtun	22	3,5	25,5	25,5	30*30		
83	Nakkaş Paşa Hamamı	Kuşluk	Saray ittisalinde		Vakf-ı hümâyûndan		Hawa Hâtun			30	0		İLZÂM	
84	Şah Huban Hamamı	Kuşluk	Kaliçeciler Köşkü kurbunda		Şah Huban Vakfı	Sultan alıyyetü'-ş-şân hazretleri	Fatma Hâtun			45	45		İLZÂM	
85	Sıçanlı Hamamı	Çifte	Kaliçeciler Köşkünde		Davud Paşa Vakfı	Seyyid Halil Efendi	Mezbûr Halil Efendi		25		25			
86	Mehter Hamamı	Kuşluk	Kaliçeciler Köşkü kurbunda		Ber-vech-i meşrûta	Fatma, Selime ve Naile Hâtun	Kasım Beşe			18	18		İLZÂM / MEŞRUTA	
87	Şifa Hamamı	Kuşluk	Molla Gürani kurbunda		Hekimbaşı Ömer Efendi Vakfı	Seyyid Hüseyin	Mezbûr Seyyid Hüseyin		20		20			
88	Safa Hamamı	Kuşluk	Taş Kasap kurbunda		Mehmed Kethüdâ Vakfı	Bazarbaşızâde Abdullâh Ağa ve Hüseyin Ağa	Hacı Salih Ağa	50	4	54	54	20		

1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları

89	Tevekkül Hamamı	Kuşluk	Yusuf Paşa Çeşmesi kurbunda	Tavaşi Mustafa Ağa ve Kasım Ağa Vakıfları	Ayşe Hanım ve Fatma Hâtun	24	7,5	31,5	31,5	31,5		
90	Deniz Hamamı	Çifte	Davudpaşa iskelesi kurbunda	Davud Paşa Vakfı	Sultan kethüdâsı Halil Efendi		65	65	65	65		
91	Cerrah Paşa Hamamı	Çifte	Câmi'-i Şerif kurbunda	Cerrah Mehmed Paşa Vakfı	Yeni Câmi'i mütevellisi Halil Efendi		62,5	62,5	62,5	62,5		
92	Çardaklı Hamamı	Kuşluk	Avrat Pazarı'nda Yeni Fırın kurbunda	Kassabaşı Mehmed Ağa Vakfı	Hacı Süleyman ve Zeliha Hâtun	35	3,5	38,5	38,5	38,5		
93	Bostan Hamamı	Çifte	Haseki kurbunda	Merhûm Sultan Mehmed Han Vakfı	Seyfi Ağa		54	54	54	54	20	
94	Yağlıkçı Hamamı	Yekta	Davudpaşa Mahkemesi kurbunda	Haremeyn Vakfı	[Keleş] Dâmâd Halil Efendi	30	1	31	31	31	30	
95	Gece Hamamı	Çifte	Hekimzade Ali Paşa Câmi'-i Şerif kurbunda	Darüssaade Ağası Abbas Ağa Vakfı	Hatice Hâtun	40	13	53	53	53		
96	Alın Kaşık Hamamı	Yekta	Hekimzade Ali Paşa Câmi'-i Şerif kurbunda	Molla Halil Mülk	Mezbûr Molla Halil					0		MÜLK
97	Çavuş Hamamı	Yekta	Bekir Paşa Câmi'-i Şerif kurbunda	Hobyar Vakfı	Süleyman Ağa	10	1	11	11	11		
98	Küçük Hamam	Kuşluk	Altmermer kurbunda	Ayasofya Vakfı	Hafize Hâtun	16	4	20	20	20		
99	Macuncu Hamamı	Kuşluk	Macuncu Suku'nda	Ebussuud Efendi Vakfı	Yığıtbaşı Seyyid Sadık Ağa ve birâderi Seyyid Mustafa Ağa	45	20	65	65	65		

Ahmet Yaşar

100	İnadiye Hamamı	Çifte	Odabaşı Çarşısı kurbunda	Cafer Ağa ve Sekbanbaşı Hasan Ağa vakıfları	Yusuf Ağa	Mezbûr Yusuf Ağa	40	10	50	50	50		
101	Arpa Hamamı	Kuşluk	Şehremini kurbunda	Seyyid Ömer Vakfı	Hacı Hüseyin	Mezbûr Hacı Hüseyin		3			3		
102	Topkapı Hamamı	Kuşluk		Hatice Sultan Vakfı	Kuzâttan Hacı Mehmed Efendi	Hüseyin Ağa			40	40	40		İLZÂM
103	Emine Sultan Hamamı	Kuşluk		Merhûm Sultan Osman Han Câmi'-i Şerif Vakfı	Yedikule Ağası Ahmed Ağa	Halil Efendi			11	11	11		İLZÂM
104	Mimar Hamamı	Kuşluk	Yenikapı kurbunda	Mimar Tursun Vakfı	Yenibağçeli Şeyh Efendi kerimesi Hatice Hâtun	İbrahim Ağa	18	2,5	20,5	20,5	20,5		
105	Silivrikapı Hamamı	Çifte		İbrahim Paşa Vakfı	Hacı Mustafa Ağa	Mezbûr Hacı Mustafa		15			15		
106	Koca Mustafa Paşa Hamamı	Çifte	Câmi'-i Şerif ittisalinde	Koca Mustafa Paşa Vakfı	Sabık kapı halifesi Ebubekir Efendi ve zevcesi Ümmüğülsüm Hâtun	Mezbûr Ebubekir Efendi		35			35		
107	Çayır Hamamı	Kuşluk	Mustafapaşa kurbunda	Koca Mustafa Paşa ve Kasapbaşı Osman Ağa Vakıfları	Nefise ve Zeliha Hâtun	Hacı Mehmed oğlu Ali			18	18	18		İLZÂM
108	Arap Kuyusu Hamamı	Kuşluk	Samatya kurbunda		Zaim Ahmed Ağa	Mezbûr Ahmed Ağa							
109	Manoğlu Hamamı	Kuşluk	Hâce Hâtun kurbunda	Manoğlu Vakfı	Hatice Hanım	Hüseyin	38	5	43	43	43		
110	Ağa Hamamı	Çifte	Samatya kurbunda	Kapı Ağası Vakfı	Ayşe Hanım	Mezbûr Ayşe Hanım		36,5			36,5		
111	Yedikulede Hacı Evhad Hamamı	Kuşluk	Yedikule kurbunda	Hacı İsmail Vakfı	Salebçioğlu Hacı Ahmed	Hanife Hâtun			21	21	21		İLZÂM

1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları

	Yedikule Hamamı	Çifte	Hazreti Halid'de Türbe Hamamı	Çifte	Hazreti Halid Câmi-i Şerif Vakfı	Merhûm Sultan Mehmed Han Vakfı	Sadr-ı esbak Ragıp Paşa kerimesi Rukiye Hanım ve yetimleri	Hacı Süleyman	40	30	70	70	
112													
MEDİNE-İ EYÜP VE TEVÂBİ'İNDEN SÜTLÜCE VE HASKÖYDE VAKİ' HAMMÂMLARIN DEFTERİDİR Kİ BER-VECH-İ ÂTİZIKR OLUNUR													
113	Hazreti Halid'de Türbe Hamamı	Çifte	Hazreti Halid Câmi-i Şerif Vakfı	Çifte	Hazreti Halid Câmi-i Şerif Vakfı	Hazreti Halid Câmi-i Şerif Vakfı	Sultan aliyetü'ş-şân hazretleri	Ahmed Ağa	80	38	118	118	100
114	Eski Yeni Hamam	Kuşluk	Kasım Çavuş Mahallesi'nde	Kuşluk	Hazreti Halid Vakfı	Hazreti Halid Vakfı	Mehmed Ağa ve Bozacıbaşzâde Selim Ağa	Mehmed Ağa	50	8	58	58	50
115	Çömlekçiler Hamamı	Çifte	Çömlekçiler Kolluğu ittisalinde	Çifte	Şehzade Câmi-i Şerif Vakfı	Şehzade Câmi-i Şerif Vakfı	Hacı Ali	Mezbûr Hacı Ali		27,5	27,5	27,5	36
116	Müfti Hamamı	Kuşluk	Debbağhane kurbunda	Kuşluk	Merhûme Emine Sultan Vakfı	Merhûme Emine Sultan Vakfı	Abdullah Bey ve Said Efendi	Hacı Ahmed			40	40	40
117	Hamam-ı Cedid	Kuşluk	Nişancı kurbunda	Kuşluk	Said Paşa Vakfı	Said Paşa Vakfı	Emetullah Hâtun	Mezbûre Emetullah		24	24	24	24
118	Otakçılar Hamamı	Kuşluk		Kuşluk	Hüdâi Mahmud Efendi Vakfı	Hüdâi Mahmud Efendi Vakfı	Hasekî Hacı Mehmed Ağa	Abdullah	35	15	50	50	50
119	Kırkık Hamam	Kuşluk	Paşacık Rami Çiftlik kurbunda	Kuşluk			Paşacık ve iki sarraf zimmîler	Mezbûr Paşacık					
120	Yalı Hamamı	Kuşluk		Kuşluk	Şah Sultan Vakfı	Şah Sultan Vakfı	Sultan aliyetü'ş-şân hazretleri	Süleyman	10	1,5	11,5	11,5	11,5
121	Kerpiç Hamamı	Kuşluk	Eğrikapı kurbunda	Kuşluk			Kâğıtçılar yığıtbaşısı	İsmail Beşe	11	1	12	12	12
122	Harc-ı Bab-ı Mevlevihane	Kuşluk		Kuşluk			Duhanî Hacı İsmail	Mezbûr İsmail Ağa					
123	Harc-ı Yedikule	Yekta		Yekta	Kara Mustafa Paşa Vakfı	Kara Mustafa Paşa Vakfı	Hacı Mehmed Ağa	Hacı Mehmed		2,5	2,5	2,5	2,5

124	Karaağaç Hamamı	Kuşluk		Şehzâdegân efendilerimiz hazretlerinin		Ustalar icar edegelmiştir				10	10		İLZÂM
125	Sütlüce Hamamı	Kuşluk		Kapu Ağası Mahmud Ağa Vakfı	Feyzi Efendi	Mezbûr Feyzi Efendi	90				90		
126	Hasköy'de Pîrî Paşa Hamamı	Kuşluk		Pîrî Paşa Vakfı	Turnacıbaşı Hüseyin Ağa vâlidisi	Molla Mustafa	42,5	7,5		50	50		
127	Hasköy'de Osman Paşa Hamamı	Çifte		Merhûm Hatice Sultan Vakfı	Seyyid Halil Efendi	Alemdâr Cebeci Mustafa Ağa	50	25		75	75		
128	Hasköy'de Küçük Hamam	Kuşluk	Karahasanolu Mahallesi'nde		Osman, Hacı Mehmed, Hüseyin ve Ömer	Cebeci Alemdâr Mustafa				21	21		İLZÂM
129	Hasköy'de Çardaklı Hamam	Kuşluk	Fındıklıbahçe kurbunda	Sadrızam nezâretinde olan evkâftan		Cebeci Mustafa Odabaşı					0		MAHLUL
MAHRUSE-İ GALATA VE TEVÂBİ'NDEN KASIMPAŞA VE TOPHANE VE FİNDIKLI VE BEŞİKTAŞ VE ORTAKÖY VE ARNAVUTKÖY VE RUMELİHİSARI VE İSTİNYE VE YENİKÖY VE SARIYER VE RUMELİKAVAK HISARINA VARINCA VAKİ' OLAN HAMMAMLAR BER VECH-İ A'ÎT ZIKR OLUNUR													
130	Kulaksız Hamamı	Çifte	Kasimpaşa'da	Sinan Paşa Vakfı	Maltz Kapudan ve zevcesi esir ve gulâmi Selim	Mezbûr maltz Mahmud kapudan					9		
131	Piyale Paşa Hamamı	Çifte	Kasimpaşa'da	Piyale Paşa Vakfı	Câbi Seyyid Mehmed Çelebi	Mezbûr Seyyid Mehmed		4		4	30		
132	Dere Hamamı	Kuşluk	Kasimpaşa'da Übbehem Mahallesi'nde	Yine Übbehem Vakfı	Süleyman Ağa ve zeytinvağcılar kethüdâsi Hacı Mehmed Emin	Hissedâr Süleyman Ağa		2			2		
133	İplikçi Hamamı	Kuşluk	Kasimpaşa'da Übbehem Mahallesi'nde	Kara İsmail Efendi Vakfı	Ömer Efendi ve vâlidisi Hatice Hâtun	Hüseyin		2	14	16	16		

1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları

134	Amrutçu Hamamı	Kuşluk	Kasımpaşa'da	İzari Efendi Vakfı	Şerife Emetullah Hanım	Mezbûre Şerife Emetullah	2,5	2,5	2,5		
135	Çardaklı Paşa Hamamı	Çifte	Kasımpaşa'da Zincirlikuyu kurbunda	Şeytan Ahmed Ağa Vakfı	Abdullah, Abbas ve Fatma	Hissedâr Abdullah	3	30	30		
136	Kebir Hamamı	Çifte	Kasımpaşa'da	Kasımpaşa Câmi'-i Şerif Vakfı	Kalyonlar Halifesi Ömer Efendi	Mehmed Usta	32	132	132	30	
137	Mevlevihane Hamamı	Kuşluk	Kasımpaşa'da	Süleyman Mehmed Efendi Vakfı	Yelkençi Hacı Ahmed ve Fatma Hâtun	Mezbûrun Hacı Ahmed ve Fatma	1,5	20	20		
138	Tersaneardı Hamamı	Çifte	Kasımpaşa'da	Câmi'-i Şerif Vakfı	Mehmed Emin, Mehmed Sadık, Salih, Ümmüğülsüm ve Fatma	Süleyman ve Emin	19	61	61	90	
139	Tepebaşı Hamamı	Kuşluk			Dimo Angelî zimmî	Osman		17	17		İLZÂM
140	Galata'da Yazıcı Hamamı	Kuşluk	Kulekapısı kurbunda	Kâtip Mehmed Efendi Vakfı	Şirazioğlu ve Şerife Ayşe Hanım	Nalçacı Mustafa	2,5	24,5	24,5	45*15	
141	Galata ?oğluca Bey Hamamı	Kuşluk	Yeşildirekli Hamam kurbunda	Merhûm Sultan Mehmed Han Vakfı	Hacı İsmail Ağa	Mezbûr Hacı İsmail	33	33	33	40	
142	Yeşildirekli Hamamı	Çifte	Azepkapısı kurbunda	İbrahim Hanzade Vakfı	Ahmed Ağa ve birâderi Hacı Mustafa ve Memiş	Hissedâr Ahmed Ağa	30	30	30		
143	Mahkeme Hamamı	Çifte	Galata Mahkemesi kurbunda	Merhûm Sultan Mehmed Han Vakfı	Hacı İsmail	Mezbûr Hacı İsmail	33	33	33	40	
144	Perşembe Pazarı Hamamı	Yekta	Galata Kolluğu kurbunda	Kapudan Mustafa Paşa Vakfı	Hacı İsmail	Mezbûr Hacı İsmail	30	30	30		

Ahmet Yaşar

145	Karaköy Hamamı	Çifte	Galata'da Sandıklıklar içinde	Bektaş Efendi Vakfı	Mahmud Paşa hammâmıcısı Hacı Mustafa ve Emine Hanım	Mezbûr Hacı Mustafa	20	20	20		
146	Galata TophaneKapısı derununda Hamam	Çifte		Merhûm Sultan Mehmed Han Vakfı	Sadr-ı esbak Mustafa Paşa kerimesi Ayda Hanım ve Zeynel Bey yetimleri	Mehmed Ağa	32	64	64		
147	Tophane'de Yamalı Hamam	Kuşluk	Tophane Câmî'-i Şerif kurbunda	Seiçuk Sultan Vakfı	Merhûm Şeyhulislâm Abdullah Efendi kerimesi Hatice Hanım	Hacı İbrahim Ağa	5	50	50		
148	Tophane Kılıç Ali Paşa Hamamı	Yekta	Câmî'-i Şerif kurbunda	Kılıç Ali Paşa Vakfı	Said Ağa ve henşiresi Hatice Hâtun	Molla Murtaza	41,5	84,5	84,5	40*20	
149	Tophane'de Hendekbaşı Hamamı	Kuşluk		Haremeyn Evkâfı	Topçubaşı Mehmed Ağa	Mehmed Emin Ağa	0	16	16	27*40	
150	Tophane Bostanbaşı Hamamı	Kuşluk	Hacı Himmet Mahallesi'nde	Haremeyn Evkâfı	Hatice Hâtun	Ümmügüsüm Hâtun		25	25		İLZÂM
151	Tophane'de Ağa Hamamı	Kuşluk	Firuz Ağa kurbunda	Fenerbahçesi Vakfı	Hacı Ahmed ve Hasan Ağa	Hissedâr Hacı Ahmed	7,5	30	30		
152	Tophane'de Firuz Ağa Hamamı	Kuşluk	Firuz Ağa Mahallesi'nde	Acı Çeşme Vakfı	Topçubaşı Hacı Mehmed Emin Ağa ve zevcesi Nimetullah	Etmekçi? Hacı Mustafa	3,5	33,5	33,5	30	
153	Tophane'de Bahçeli Hamam	Kuşluk	Ağa Câmî'i Mahallesi'nde	Mehmed Ağa Vakfı	Hasan Ağa, zevcesi ve Hanife Hâtun	Mezbûr Hasan Ağa	4		4	75	
154	Tophane Çavuşbaşı Hamamı	Kuşluk	Çavuşbaşı Mahallesi'nde		Topçubaşı Hacı Emin Ağa ve Hacı Hüseyin Ağa	Mezbûr Hacı Hüseyin		30	30		İLZÂM

1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları

155	Tophane'de Sormagir Hamamı	Kuşluk	Sormagir Mahallesi'nde	Çeşni Efendi Vakfı	Hüseyin ve Ümmüğülsüm Hâtun	Mezbûre Ümmüğülsüm Hâtun	5	5	5	5			
156	Fındıklı'da Ayaz Paşa Hamamı	Kuşluk		Haremeyn Evkâfı	Molla Mustafa ve Molla Ali	Molla Ali	60	60	60	60			
157	Fındıklı'da Kebir Hamam	Çifte		Molla Çelebi Vakfı	Said Ağa ve vâlidesi Zeynep Hâtun	Hissedâr Said Ağa	42	27,5	69,5	69,5	30		
158	Beşiktaş'ta Köprübaşı Hamamı	Çifte		Sinan Paşa Vakfı	Halil Efendi, Mustafa Ağa, Molla İbrahim ve İslam	Hasan, Halil Efendi, Mustafa ve İbrahim	25	15	40	40			
159	Arap iskelesi kurbunda Hamam	Kuşluk		İbrahim Paşa Vakfı	Hacı İbrahim Ağa	Mezbûr Hacı İbrahim		20	20	20			
160	Ketancılar Hamamı	Kuşluk	Beşiktaş Çarşısı kurbunda	Seyyid Mustafa ve oğlu Seyyid Mehmed Emin Müלקleri		Hissedâr Seyyid Mehmed Emin							MÜLİK
161	Beşiktaş'ta Çimili Hamam	Kuşluk	Merhûm Yahya Efendi Türbesi kurbunda		Hanım Sultane hazretleri	Alemdâr Hüseyin			10	10			İLZÂM
162	Beşiktaş'ta Kılıç Ali Paşa Hamamı	Kuşluk		Merhûm Ali Paşa Vakfı	Mengeneçi Hacı Süleyman	Mezbûr Hacı Süleyman		2,5	2,5	2,5			
163	Ced'id Çırağan Hamamı	Kuşluk			Mehmed Emin Ağazadeler	İmâm Hasan Efendi			21	21			İLZÂM
164	Ortaköy Hamamı	Çifte		Hüsrev Kethüdâ Vakfı	Sadı-ı esbak Mustafa Paşa zevcesi, bamyacıbaşı yetimleri ve Cebeci Musa Usta	Ali Ağa	52	22,5	74,5	74,5			
165	Kuruçeşme Hamamı	Kuşluk		Bostaniyan Hastaları Vakfı	Hacı Hasan ve zevcesi Hümaşah Hâtun	Hümaşah Hâtun		1	1	10			

166	Bebek Hamamı	Kuşluk		Bebek Câmi'-i Şerif Vakfı	Hala Gümruk Emîni Mehmed Ağa, mastariyecî Hasan Ağazâde Mehmed Ağa	Ahmed Beşe	40	12,5	52,5	52,5		
167	Rumelihamamı	Çifte		Merhûm Sultan Bayezid Vakfı	Mehmed Emin Efendi	Mezbûr Mehmed Emin Efendi	6	6	6	30		
168	Rumelihamamı	Kuşluk	Molla Fenari Mahallesi'nde	Vakıf	Nalbur Mehmed Efendi	Mezbûr Mehmed Efendi	20		20			
169	İstinye Karyesi Hamamı	Kuşluk			Hzâde Ali Ağa kerimesi Hatice Hâtun	Mezbûr Hatice Hâtun	60	60	60			
170	Yeniköy Karyesi Hamamı	Çifte		İskender Paşa Vakfı	Molla Selim, İbrahim, Hatice ve diğer Hatice Hâtun	Hissedâr Molla Selim	10	2,5	12,5	12,5		
171	Sarıyer Hamamı			İsazâde Vakfı	Fatma Hâtun	Seyyid Hüseyin		11	11		İLZÂM	
172	Rumeli Kavaklı Hamamı	Kuşluk		Bostancılar Neferât Vakfı	İcâre-i vâhîde	Hasan Beşe her sene tebdîl şud	2,5	2,5	2,5			
MEDİNE-İ ÜSKÜDAR VE TEVÂBİ'İNDEN KADIKÖY, İSTAVROZ, ÇENGELKÖY, ANADOLUHİSARI, KALINCAK, PAŞABAĞÇESİ, İNCİRKÖY, BEYKOZ, ANADOLUKAVAK HİSARINDA MEVCÜD HAMMAMLARIN DEFTERİDİR Kİ BER-VECH-İ ÂTİ ZIKR OLUNUR												
173	Anadolu Kavaklı Hamamı	Çifte		Karye-i mezbûrede vâkı' Mehmed Ağa Câmi'i Vakfı	İcâre-i vâhîde	Mustafa Ağa	7,5	7,5	7,5			
174	Yalılık Hamamı	Kuşluk		Uncubaşı Mehmed Ağa Vakfı	Ber-vech-i meşrûta Ömer Ağa	Mezbûr Ömer Ağa	2	2	2	30	MEŞRUTA	
175	Beykoz Hamamı	Kuşluk		Has Odabaşı Vakfı	Fatma Hâtun	Mezbûre Fatma Hâtun	5	5	5			

1766 Tarihli Bir Hamam Defterine Göre İstanbul Vakıf Hamamları

176	İncirköy Hamamı	Kuşluk		Sultan Bayezid Vakfı	Emetullah Hâtun	Mezbûre Emetullah Hâtun		1		1		
177	İncirköy Hamamı	Kuşluk		Hazinedâr Osman Ağa, Mülk				0		0		MÜLK / BATTAL
178	Paşabahçesi Hamamı	Kuşluk		Vakf-i hümayûn	İcâre-i vâhîde	? Ustası İsmail Ağa		30,5		30,5		
179	Kalıncağ Karyesi Hamamı	Kuşluk		Yasemin Hâtun Vakfı	Mehmed Ağa	Osman Beşe	23	2	25	25		
180	Anadoluhisarı Hamamı	Çifte		Yasemin Hâtun Vakfı	İzzî Efendi yetimleri ve Hanife Hâtun	Hacı Abdullah	14	6	20	20		
181	Kandıllı Karyesi Hamamı	Kuşluk		Kütüphâne Vakfı	Hatice Hâtun, vereseleri Abdullâh, Emine ve Hanife	Mezbûrun		2,5		2,5		
182	Çengelköy Hamamı	Kuşluk		Niş Defterdâr Mustafa Efendi Vakfı	Salih Beşe	Mezbûr Salih Beşe		90		90		
183	İstavroz Hamamı	Kuşluk		Öküz Mehmed Paşa Vakfı	Hatice Hâtun	Molla Ali	18	0	18	18	30*90	
184	Üsküdar'da Küçük Hamam	Çifte	Kolluk kurbunda	Ayasofya Vakfı	Çirazlı Hasan Ağa, Za'ım Süleyman Bey ve Fatma Hâtun	Çirazlı Hasan Ağa	45	32	77	77	40	
185	Üsküdar'da Eski Hamam	Çifte	Balaban İskeleyi kurbunda	Rum Mehmed Paşa Vakfı	İbrahim, Tahir ve vâlideleri Afife Hâtun	Mezbûre Afife Hâtun	30	27	57	57	10	
186	Üsküdar'da Yeşildirekli Kebir Hamam	Çifte		Vâlide-i Atîk Vakfı	Hatice Hâtun	Bostanî Abdurrahman Ağa				87,5	87,5	

187	Vâlide-i Atîk Hamamı	Çifte	Toptaşı kurbunda	Vâlide-i Atîk Vakfı	Taşnalı Ali Paşa zevcesi Emetullah Hâtun	Hacı Ömer Ağa	30	27,5	57,5	57,5	30	
188	İnadiye Hamamı	Kuşluk	Bandırmalı Tekyesi kurbunda	Mahalle-i mezkûrede vâkı' Selami Efendi Vakfı	Ber-vech-i meşrûta Nakip Efendi	Mümâileyh Efendi			0			BATTAL / MEŞRUTA
189	Selami Hamamı	Kuşluk			Mehmed Emin	Mezbûr Mehmed Emin		5	5			
190	Çinili Hamam	Çifte	Vâlide-i Cedid Câmî'-i Şerif kurbunda	Vâlide-i Cedid Vakfı	Hasan, Hüseyin, Afife, Nefise, Hanife ve Fatma	Seyyid Mehmed	25	8	33	33	40	
191	Üsküdar'da Ağa Hamamı	Çifte	Atîk Menzilhâne kurbunda	Kilari Ağası İsmail Ağa Vakfı	icâre-i vâhîde	Mehmed Ağa		30	30			
192	Üsküdar'da Hacı Paşa Hamamı	Çifte	Doğancılar kurbunda	Hacı Paşa Vakfı	Silahdâr kâtib Seyyid Halil Efendi	Hatice Hâtun	22,5	12,5	35	35		
193	Üsküdar'da Ayazma Hamamı	Kuşluk	Câmî'-i Şerif kurbunda	Vakf-i humâyûndan	Nalçacı Mustafa tasarrufunda iken mahlul	Hacı Mehmed	30	5	35	35		MAHLUL
194	Üsküdar'da İhsaniye Hamamı	Kuşluk		Merhûm Sultan Osman Hân Vakfı	Ağababası Hacı Mehmed Ağa	Mezbûr Hacı Mehmed		2,5		2,5		
195	Kadıkaryesi Hamamı	Kuşluk		Molla Çelebi Vakfı	Bostanî Mehmed Ağa	Mezbûr Bostanî Mehmed		90		90		